

Delavska enotnost

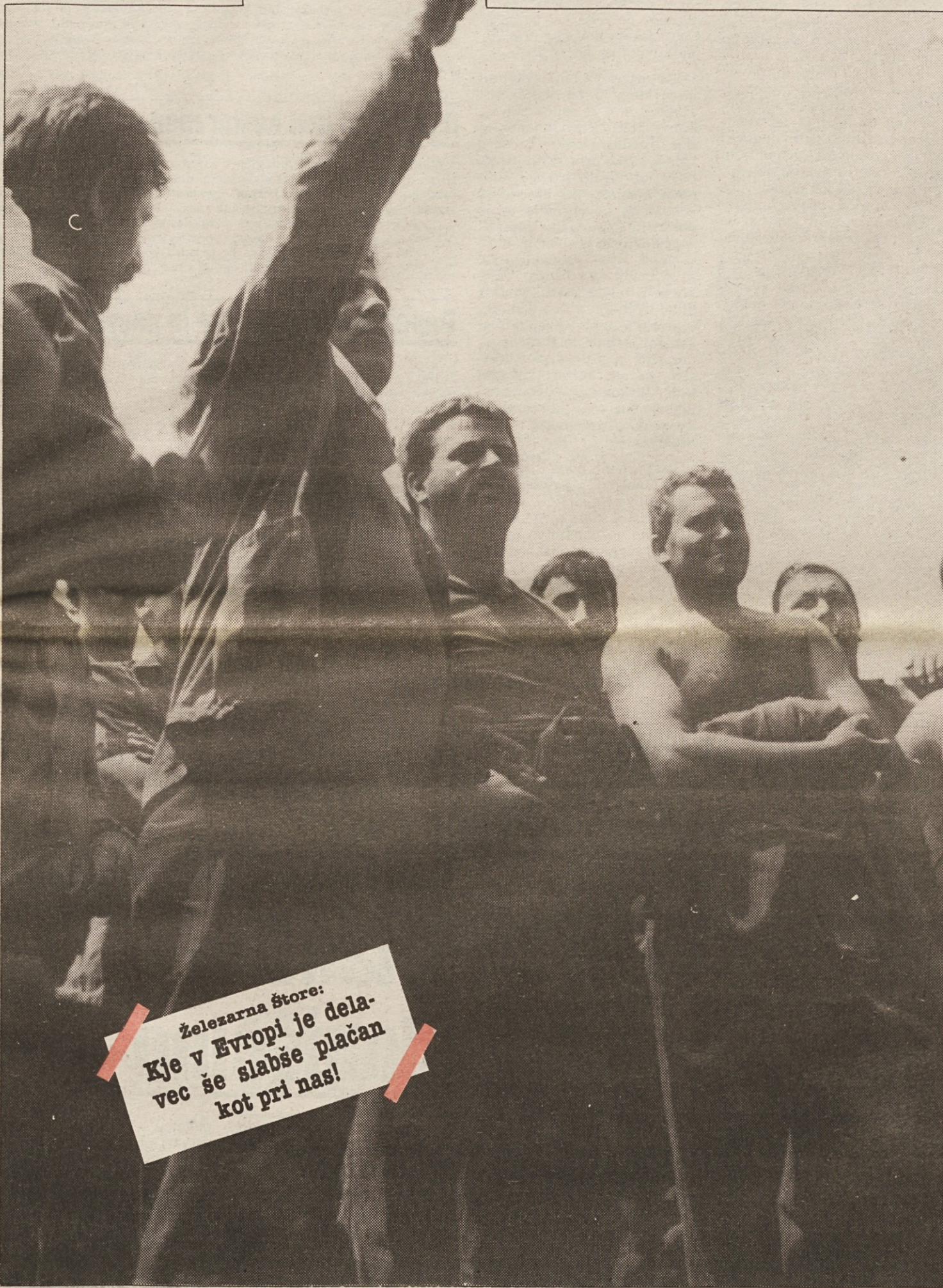
Glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

Glavni urednik Franček Kavčič
Odgovorni urednik Marjan Horvat

Ljubljana, 3. avgusta 1990

številka 32, letnik 49, cena 9 dinarjev

Slovenec Slovencu Slovenka

Železarna Štore:
Kje v Evropi je delavec
še slabše plačan
kot pri nas!

V normalnem sindikalnem aktivizmu se slejkoprej različno obarvani liderji, pripadniki različnih političnih strank, ob temeljnih zahtevah za delavce znajdejo na isti valovni dolžini. V slovenski družbi in na slovenski sindikalni politični sceni očitno kaj takšnega ni mogoče, saj so nekatere poteze Tomšičevih sindikalistov neverjetno arogantne in zanikajo prvinske interese v prizadevanjih za uveljavljanje delavskih pravic. Po podpisu splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, ki je nastajala dolga časa, tudi zato, ker gre za dejansko pionirsko delo v naših razmerah, se je Tomšič spet odločil zanikati legitimnost Svobodnih sindikatov Slovenije, vendar hkrati obljubil, da bo na jesen pripravil nove kolektivne pogodbe, ki naj bi bile bolj poštene in naravnane očitno po meri sedanje vodstvene politične garniture, ne pa po meri delavcev. Neodvisnost s Tomšičem na čelu ima pravico do svojega mnenja, do svojih stališč, tudi do sprene-

vedanja in laži, ki jih uporabljajo pri obravnavanju vsakršne akcije Svobodnih sindikatov Slovenije. Koliko je moralno, da Tomšič tudi pred podpisom splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo operira z diskvalifikacijami avtorjev, pripravljalcev pogodbe in pogajalcev, bo bržkone ocenilo njegovo članstvo, če ga ima. Dejstvo je, da doslej nismo videli nobenega pametnega predloga Franceta Tomšiča in njegove ekipe, kako reševati aktualne gospodarske, socialne in druge probleme delavcev. Dokler bo Neodvisnost kot bojda sindikalna konfederacija gradila svojo politiko samo na diskvalifikacijah Ravnika in drugih članov vodstva Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ne more biti resen partner v boju za sindikalne in delavske pravice. Pošteno povedano: neodgovorne pustolovščine, ki se jih gre vodstvo Neodvisnosti v imenu svojega članstva, postavljajo vse sindikalno gibanje v nevhvaležen položaj.

Marjan Horvat

Včasih se mi zdi, takole na ulici, da so vsi ljudje veseli, prijazni, brez cilja, drugi pa, da so vsi turobni, odsotni, tuji. Včasih se mi zdijo mnogi podobni kakšnemu znancu in včasih se mi mnoge zdijo lepe. Dozdeva se mi, recimo, da imajo vsi sprehajalci pse ali vsi vozniki skrbno oprane avtomobile.

V prejšnjih letih se mi je na jadranskih potepanjih pogosto zdelo, da so vsi Italijani preglasni, panični, objestni, in s svojimi neprestanimi pogovori o hrani, omejenih. In v tem času se mi je vseskozi zdelo, da so Nemci tihi, prisebni, vljudni in vedno pripravljene pomagati.

In ko se ti nekaj dolgo zdi, si ustvariš vzorec in skozenj tudi svoj odnos do enih ali drugih. Bogve, kakšen se ta odnos zdi njim, Italijanom ali Nemcem.

Navadil sem se resnice in ljudi po moji meri, zato sem presenečen in nejeveren, ko mi kdo spreminja predstave, vzorce, svet, ki ga imam za svojega.

»Resnica pa je zmeraj samo v sedanjem trenutku, ker je materialna. Duh pa je vedno v preteklosti ali prihodnosti. Duh in resnica se zato ne moreta srečati.« Tako nekako pravi stari Jogananda v Carovnikovem vajencu Evalda Fliserja, ki sem ga te dni na dušek prebral.

Mnoge resnice trenutka, ki mi jih je življenje vcepljalo kot resnice večnosti, so v teh dneh na preizkušnji. Npr. težave imam s svojim vzorcem vedenja Nemcev. Srečujem jih po vseh marinah, lukah, lučicah, mandračih in zalivih. Povsod so v večini, kakor doslej. Do tod je vse v redu. Toda, eden izmed razlogov, zakaj jadram skoraj vedno julija, je feragosto, ko morje preplavijo Italijani – takšni, kakršni so.

Letos pa sem že prve dni srečal Nemce, ki so se v marini pogovarjali čez tri barke, zasedli vse električne vtičnice in vodovodne pipe na pomolu, ravnali s sladko vodo kot svinje z mehom. Izjeme potrjujejo pravila, sem si mislil. Potem sem jih srečeval vse več in več, ki so na vsak način hoteli sporočiti vsem, da so tukaj. Včasih celo na silo, tako odigrano, teatralno. V Artaturi so preglasili galebe, v Mailem Lošinju so se skregali z Luško kapetanijo, na Susku so paradirali skoraj korakoma, na Žutu so ponoči nekomu pomagali pri vrveh in podnevi to vsem razkričali, na Piškri so z dragoceno sladko vodo prali jahto, v Telaščici so pod borovci zakurili zraven table, ki to zelo nazorno prepoveduje, na Ravi so sidrali čez štiri sidra in me na koncu nadržli, ker sem jih na to mirno opozoril. Prihajali so kot Huni, glasno, objestno, vzvišeno, gospodovalno. Izjeme pač potrjujejo pravila – dokler so le izjeme.

Letos se mi pač zdi, da Nemci niso več tihi, skromni, kultivirani. Seveda ne vsi, toda navadil sem se misliti po vzorcih. Nekaj se z njimi dogaja, kakor da doživljajo svojo glasnost, svojo perestrojko, ki jih bo počasi in zanesljivo »postrojila« in »ustrojila« v njih prvotno, naravno stanje.

Resnica je zmeraj samo v sedanjem trenutku, kakor sem prebral, nam pa ostaja vedno le preteklost ali prihodnost – le sedanjost ni nikoli naša.

Včasih se mi zazdi, takole na ulici, da vsi ljudje hodijo brez cilja, kar takó, ker jim je všeč hoditi med drugimi ljudmi. Če vprašate mene, je to boljše, kot da bi hodili s ciljem, v vrstah in s pesmijo na ustih, čeprav nas utegne kdo tudi v to spet prisiliti.

Doro Hvalica

PRED IZIDOM:

SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO

s komentarjem in

SINDIKALNO VARSTVO DELAVSKIH PRAVIC

v novi knjigi-priročniku za delo sindikalnih zaupnikov

Vsebina:

- splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo
- komentar
- zasnova celovitega sindikalnega varstva delavskih pravic, pravila in navodila za delo sindikalnih zaupnikov, pregled zakonskih odločb o vlogi sindikata pri uveljavljanju in varstvu delavskih pravic.

Cena 25,00 din

Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 310-033.

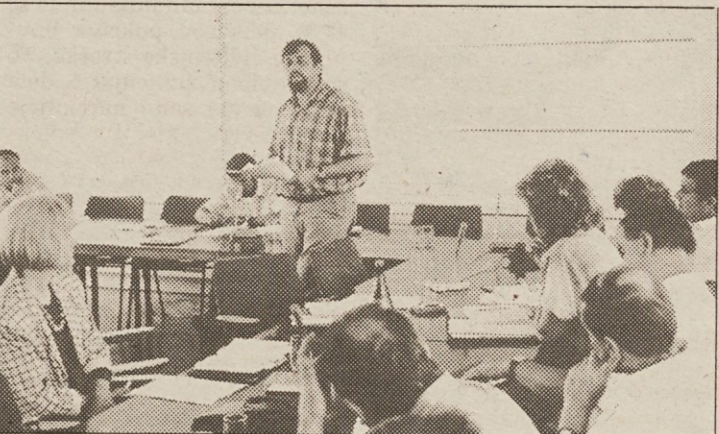
Če vprašate mene

fotokronika

Nikdar ni prepozno. Gospod dr. France Bučar, predsednik Skupščine suverene Republike Slovenije je dan po sprejemu predstavnikov neodvisnih sindikatov sprejel tudi predstavnike Svobodnih sindikatov Slovenije, največje in edine delavske organizacije v tej državi, ki ve, koliko članov ima.

Kakšna kolektivna pogodba neki; 21 minut pred dvanajsto je vstal France Tomšič in med drugim ugotovil, da gre za »boljševiško« zaroto, ki je naperjena proti njegovi vladi in da njegov sindikat pri tem ne bo sodeloval, ker ni sodeloval tudi pri oblikovanju te kolektivne pogodbe; In zakaj ni sodeloval? Ker ni imel časa, saj je bil zelo obremenjen z izbiro prostorov, opreme in selitvijo na Komenskega 7.

Čestitke s priokusom. Po dobrem letu priprav, natezanj in modrovanj so Svobodni sindikati končno uspeli izboriti prvo povojno »ustavo« slovenskemu delavcu. Na posnetku čestitke in stisk roke Tomaža Koširja, predsednika Gospodarske zbornice, Rajku Lesjaku, sekretarju Svobodnih sindikatov Slovenije.

J. S., Slike: Sašo Bernardi

Povzemamo

Pravi ključ za Hrvaško?

Medtem ko naj bi ob dvigovanju hrvaške zastave z novim grbom v sredini pred Saborom zajokal celo sam predsednik republike dr. Franjo Tuđman, so komunisti ta dogodek sprejeli čisto drugače: na slovesnost niso prišli iz protesta, ker so častili novo zastavo, še preden je zakon določil njeno dokončno podobno.

Čeprav je protest upravičen, pa so postopki in poteze, ki jih vlečejo predstavniki ZKH-SDP, nov dokaz, kot jim očitajo nekateri, njihove »anacionalnosti« in nepripravljenosti, da bi vsaj od daleč spremljali pospešeni ritem narodne obnove Hrvaške. Tudi tretje zasedanje sabora je to potrdilo. Ker ne glasujejo, je vprašanje njihovega obstoja v skupščini, prav tako pa nekateri že dvomijo o njihovi pripravljenosti za »takšno demokracijo«, s kakršno so pospremili nove volitve.

Na tretji seji so potrdili Franja Tuđmana kot državnika. Pokazalo se je, da vladajoča stranka ne dopušta veliko besed ter pogajanj o spremembah, ki se jim zdijo pomembne. K temu je verjetno pripomogla tudi neenotnost leveice, ki jo s svojim že omenjenim početjem komunisti še bolj razkrajajo. Tako je bilo kljub nasprotovanju stranke ZKH-SDP sprejeto dopolnilo o uporabi pisave. Po no-

ven prealogu naj bi cirilico uporabljali tam, kjer jo uporablja večina prebivalstva neke upravne enote, čeprav je kasneje z zborničnega vrha prišla obrazložitev, da je to dokaz, da Srbom na Hrvaškem ne kratijo pravic, a je prvi vtis povsem nasproten. Prvič namreč cirilico odpravljajo tam, kjer je tistih, ki jo uporabljajo, manj kot polovica, in to celo z ustavnim dopolnilom.

Neuspel pa je poskus zbližanja oziroma pomiritve s Srbi na Hrvaškem, natančneje s predstavniki Srbske demokrtične stranke. Kljub trudu, da bi omilili nekatera dopolnila, zaradi katerih je bilo tudi največ nezadovoljstva, predstavnikov te srbske stranke v Zagreb ni bilo. Po nekaterih besedah pa tako ali tako srbskim veljakom ni več do parlamentarnih, ampak do drugačnih bitk. Zato je bilo morda celo bolje, da jih v Sabor ni bilo.

V Saboru so zdaj počitnice. Kljub temu je v tej kratki preteklosti že uspel nekatere stvari postaviti na pravo mesto (odprava enopartijske oblasti in uzakonitev suverenosti hrvaške države). To pa je šele začetek, ali, kot je dejal nekdo že na prvi seji novega sabora: ključ je v ključavnici, sedaj pa bomo videli, ali je pravi.

Po Danasu povzel R. P.

Bosenski lonec

Ante Marković je z napovedjo ustanovitve zveze reformskih sil na velikem ljudskem zborovanju pa Kozari vnovič dokazal, da je velik šarlatan. Vsekakor največji po Titu. Zato tudi ni nobeno naključje, da sta si s Titom v marsičem podobna. Takoj pa je potrebno tudi zapisati, da se še kako bridko motijo tisti komentatorji, ki so v tej Markovičevi potezi videli vnovičen dokaz, da je jugoslovanski premier sposoben menežer in slab politik. Zakaj?

Nekaj je na dlani: Marković poskuša s svojo zvezo skrpati nekaj, kar se na daljši rok skrpati ne da. O tem zelo zgovorno pričajo številni dogodki na jugoslovanski politični sceni, katerih skupni imenovalec je želja vseh jugoslovanskih narodov po nacionalni (državni) samobitnosti, ki se naravnost tepejo z Markovičevo centralistično usmeritvijo. Toda ta še zdaleč ne pomeni, da predsedniku zvezne vlade vsaj tako dolgo, dokler bo on na čelu jugoslovanske vlade, ne bi uspel veliki met, s katerim bi odložil nujno evtanazijo sicer klinično mrtve Jugoslavije. In prav mogoče je, da je to tudi poglobitni Markovičev cilj. S tega zornega kota gledano seveda nikakor ne moremo reči, da je predsednik zvezne vlade slab politik.

Mogoče pa je tudi nekaj povsem drugega. Marković je na svojih številnih potovanjih na Zahod trčil na zahteve po uvedbi parlamentarne demokracije v Jugoslaviji, od katere so bile odvisne tuje finančne pomoči naši državi. Prav gotovo je tudi, da je v trenutku, ko so se mu zgodile parlamentarne volitve v Sloveniji in Hrvaški, spoj-

nal, da je postala s tem nenedoma ogrožena tudi njegova legitimnost, kar mu je nova hrvaška oblast tudi brez rokavic na rokah povedala. Vse to nam govori, da je bil prisiljen nekaj storiti, saj se je gotovo moral zavedati, da je prišel na oblast s konsenzom vseh jugoslovanskih rdečih fevdalcev. Ker teh zdaj v Sloveniji in na Hrvaškem ni več na oblasti, to samo po sebi pomeni, da ta konsenz ne velja več in da je treba iskati novega. Prav to Marković tudi počne.

Vse drugo pa lahko bolj ali manj štejem za dekoracijo. Tudi to, da je za napoved svoje zveze izbral sakralno kozarško revolucinarno ozračje, kjer je lahko brez skrbi, da ga bodo izžvižgali, trosil neumnosti o silah, ki nas želijo spreti, da bi ohranile svojo oblast in ki so proti avnojski Jugoslaviji in revoluciji, ki jo je vodil Tito. Kako neumno se ponavlja zgodovina. Tako kot je Tito leta 1941, ko mu je bilo najbolj vroče, zbežal v Bosno in tam skoval za tisti čas optimalno, dolgoročno pa utopično jugoslovansko bratstvo in enotnost, tako zdaj tudi Marković poskuša nekaj podobnega. V bosenskem loncu se očitno lahko skuha vsakršna jed.

Ostaja nam edino upanje, da se Marković vsega tega zaveda, da ve, da lahko Jugoslavijo interira samo njeno kapitalistično gospodarstvo in da skuša s svojo reformsko zvezo predvsem pridobiti čas za nastanek in delovanje takšnega gospodarstva. Marković bi se samo v tem primeru razlikoval od Tita, kar velja tudi za primerjavo usod obeh jugoslovanskih projektov.

Ivo Kuljač

Varovalni ukrepi

Zmanjševanje slovenskega proračuna na račun družbenih dejavnosti je odmevalo tudi na zadnjem zasedanju skupščine, zlasti še, ker je vlada pristala na to, da bi iz proračuna financirala profesionalizacijo 70 poslancev. Pomeni to povečanje izdatkov? Ne, vlada pravi, da bo zmanjšala rezervna sredstva in ta strošek torej ne bo dodatno obremenil davkoplačevalcev, niti drugih uporabnikov proračunskih sredstev. Toda v zdravstvu se s predvidenim zmanjšanjem sredstev ne strinjajo oziroma ugotavljajo, da tako zdravstvo kot bolniki »visijo v zraku«, prepušeni razmeram »vmesnega obdobja, ko še ni obljubljenih nove zakonodaje o zdravstvenem varstvu. Poslanec Božidar Voljč je v družbenopolitičnem zboru prebral pobudo novoimenovanega odbora za zdravstvo skupščine Republike Slovenije. Ta se je že na svoji, konstitutivni seji lotil zadreg zavoljo zmanjšanja proračunskih sredstev za zdravstvo za 14 do 16 odstotkov. Posledice zmanjšanja, o katerem sicer sodijo, da je potrebno, bodo hudo prizadele zdravstvo. Zato je skupščinski odbor predlagal skupščini, naj republiško vlado zadoži z dvema sklepoma.

Zaradi predvidenega zmanjšanja sredstev za zdravstveno varstvo v republiškem proračunu naj vlada za čas do konca letošnjega leta pripravi konkreten program ukrepov, ki bodo tudi ob zmanjšanem obsegu ukrepov omogočili opravljanje zdravstvene dejavnosti in zagotavljanje zdravstvenih storitev brez hujskih motenj.

Za seje zborov skupščine v septembru pa naj vlada pripravi celovit program vsebinskih in finančnih ukrepov do sprejetja novega zakona o zdravstvenem varstvu, ki naj bi ta vprašanja uredil.

Družbenopolitični zbor je predlog komisije za zdravstvo uvrstil med svoje predloge vladi glede proračuna, pridružil pa se mu je tudi zbor združenega dela, ki je izvedel za ta predlog.

B. R.

SINDIKAT PODJETJA "VOZILA GORICA" Datum: 30.7.1990 DELOVNA ORGANIZACIJA ZKP ENOTNOST Dalmatinova 4 61000 LJUBLJANA Zaradi sprejetih disciplinskih ukrepov (prepoved branja časopisov) odpovedujemo vse izdatke časopisa Delavska enotnost s 1.8.1990 dalje. Tovariško pozdravljeni! OOS SINDIKAT "VOZILA GORICA" Bogdan Jeger

Pripravil: J. S.

med nami

Podministrici spodmaknili stol

Marjetica Ana Rudolf-Rupel, gospa gospoda zunanjega ministra, je imela hudo nesrečo. Sedla je mimo – stola. Za nesrečo so gospod zunanji minister izvedeli v trenutku, ko so se peljali z gondolo po Canalu Grande. Takoj so sklenili: Arivederci Venezia in se vrgli iskat dinamitarja.

In glej, grozo v lastnih vrstah: gospe Marjetici, nesojeni podministrici za turistične zadeve, naj bi stol spodmaknila gospa Spomenka Hribar ob kofetku v Demosovem klubu poslancev, ko je sešela ena in ena in ugotovila, da je bolje žrtvovati stolček ministrove žene kot – vlado, ki se še uči vladati.

Razjarjeni prvi cestar med cestarji

Menda je gospod Andrej Levičnik z desnico zagrabil za kramp, ko je slišal, da neki Vitomir Gros v skupščini države Slovenije blebeto o odpravi cestnin na slovenskih cestah, »ker cestnino pobirajo le še v sredozemskih deželah, kjer so ljudje tako leni, da se jim ne ljubi delati drugega kot sedeti v kolibah in pobirati denar...«

»Porka madona, s čim pa naj plačam triinšdeseto študijo o tem, po kateri strani trojanskega klanca bi zgradili tretji pas, da bi zamašili gobce Stajercem in onim Kozjancem, ki rinejo na našo stran!«

Papež je dal odpustke in nasvet

Priče lahko povedo, da je bil obisk našega gospoda predsednika Lojzeta Peterleta pri papežu nadvse uspešen. Šepeta se, da je bilo med spovedjo s papeževe strani zaupano marsikaj. Tako naj bi med čakanjem na odmev na priprošnjo Bogu za pomoč, sveti oče razločno slišal rešitev: »Pomagajte si in jaz vam bom pomagal...« In ko bodo imeli oni, sveti oče, čas, bodo prišli sami pogledat, kako je z nami!

Bomo, tudi tako bomo prišli iz Zakarpatja

Neki prof. dr. Anton P. Železnikar se že dalj časa zmrduje nad usmeritvami in delovanjem ministra za raziskovalno dejavnost in tehnologijo dr. Petra Tanciga. Pa še to mu ni dovolj. Zdaj je svoje bridko šilo zabodel še nekam v ministrovo gospo, ker ga, sram ga bodi, zanima, »ali je predlog za imenovanje dr. Simone Tancig v strokovno skupino ministrstva podprla njena matična fakulteta za telesno kulturo...«

Ne, imenovanje je v pristojnosti gospoda ministra, vodstvo fakultete bi, če bi lahko, nedvomno izbralo enega izmed rednih profesorjev s pomembnimi referencami...

Programske usmeritve vlade na skupščinskem rešetu: »Šle skozi« ob številnih dodatnih napotilih

Lahko je vladi s takšno skupščino

Preden se je odpravila na poletne počitnice, je slovenska vlada dobila v skupščini zeleno luč za svoje »programske osnove«, zraven pa vrsto napotkov in priporočil, kako naj svoj delovni program konkretizira, dopolni, izpopolni. Lahko bi dejali, da je vlada dobila »pogojno izpustitev«. Lahko bo izpolnjevala svoj program, toda le, če bo pri tem naredila, kar so ji naložili na zadnjem maratonskem, štiridnevem in v dveh delih, ločenih z enotedensko pavzo, opravljenem zasedanju skupščine poslanci vseh treh zborov. Ker je v razpravi minister za gospodarstvo gospod Izidor Rejc za jesen napovedal vrsto novih zakonov, je moč predloge iz skupščinske razprave razumeti kot zahtevo, naj jih vlada upošteva pri izdelavi zakonskih predlogov.

Poslance iz zbora združenega dela najbolj zanima, kaj bo pomenila konfederacija ali samostojnost Slovenije, če bo do tega prišlo, za gospodarstvo, in pa, ali bodo pri napovedanem novem oblikovanju

pogojev za gospodarjenje ustvarjene takšne razmere, kot veljajo v razvitem svetu. Pri tem so konkretno zapisali v skupno poročilo o svojih stališčih, da se mora uveljaviti dolgoročno načelo, da finančna ekonomija ne bo povsem ločila od realne ekonomije in da bo politika obrestnih mer v dolgoročni funkciji realne ekonomije in brez prevladujočih kratkoročnih spekulativnih odklonov. Močan poudarek so poslanci tega zbora dali družbeni dejavnostim. Nočejo več, da bi jih država imela za porabo, ampak za pomemben razvojni dejavnik. Ker pa potrebujejo za svoj razvoj stabilne razmere, zlasti pri finansiranju, terjajo od vlade, naj v skladu z davčno politiko ob dogovorjeni družbeni ureditvi jasno potegne ločnico med čistim podjetništvom in družbenimi dejavnostmi.

Zbor občin je vladi naložil, naj uveljavi policentrični razvoj Slovenije, pri čemer naj temelji na pospešenem razvoju infrastrukture in na javnih delih. Zbor svari vlado

Ne čigav sindikat, ampak kaj zahteva

Zahtevno strokovno večmesečno delo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in Gospodarske zbornice Slovenije bi mnogi radi zanikali. Napovedujejo strokovne analize kolektivne pogodbe, češ, izvedenci bodo ocenili kakovost tega dela. Menimo, da bosta končno sodbo o njej lahko dala le slovenski delavec in delavka v gospodarstvu, kajti namenjena je njima in njuni večji pravni varnosti in varstvu.

Tako pri delovnopravnem kot tarifnem delu kolektivne pogodbe je bila angažirana vrsta priznanih strokovnjakov s področja prava, sociologije in vrednotenja dela. Pripravili smo številne strokovne razprave na srečanjih s sindikati Italije, Avstrije, Nemčije in Švedske smo spoznali njihove izkušnje, preučevali smo kolektivne pogodbe tudi drugih evropskih držav. Tako si upamo trditi, da smo skupaj z Gospodarsko zbornico Slovenije pripravili strokovni izdelek.

Bogati smo za izkušnjo več, kajti prepričali smo se, da na začetku uvajanja kolektivnih pogodb v našo prakso ni mogoče preprosto presajati modelov kolektivnih pogodb. Imamo preveč razrahljan družbenoekonomski sistem, življenjska raven našega delavca je prenizka, da bi bila kakovost naše prve pogodbe povsem zadovoljiva. Zato je

raven mnogih pravic delavcev še daleč od pravic delavcev v razvitih evropskih državah.

Oporekanje zakonitosti ali nezakonitosti pogodbe je treba ocenjevati z vidika namenov za tako početje. Za zdaj imamo v republiki Sloveniji zvezni zakon o temeljnih pravicah o delovnih razmerjih in republiški zakon o delovnih razmerjih. Oba zakona pravno veljavno opredeljujeta kolektivne pogodbe in določata za njihove podpisnike sindikate in Gospodarsko zbornico Slovenije. S tega vidika je o nezakonitosti kolektivne pogodbe neumno govoriti. Drugo je seveda lahko vprašanje prave legitimnosti Gospodarske zbornice Slovenije, povezano z družbeno lastnino in vlogo direktorjev v družbenih podjetjih, pri čemer pa menimo, da je problem družbene lastnine tako velik, da je bolj kot legitimnost Gospodarske zbornice vprašljivo sploh uvažanje trga delovne sile in prenos pooblastil za odločanje o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja na direktorje. Posledice tega so za sloven-

skega delavca bolj krute od tega, da je Zbornica zastopnik kapitala.

Vsa nasprotovanja splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo imajo torej za cilj za določen čas zavreti kolektivno pogajanje. Razumeti je tako, da nam je potreben čas, da bomo družbeno lastnino ponovno, pa čeprav za prehodno obdobje, prenesli v upravljanje države, in ko bo država lastnik kapitala, potem bo partner sindikatom v pogajanjih. Na srečo smo rezultate upravljanja države z lastnino že preizkusili in si nabrali dovolj slabih izkušenj z državno lastnino, zato v Svobodnih sindikatih odločno nasprotujemo prenosu družbene lastnine v državno last. Povedati je treba, da smo v razpravah o gospodarski prenovi zavestno pristali na tržne zakonitosti gospodarjenja in s tem priznali tudi trg delovne sile v razmerah družbene lastnine in v pričakovanju njene lastninske transformacije. Prav zato smo bili sindikati pobudniki uvajanja kolektivnih po-

godb tudi v družbena podjetja. Zakoni s področja delovnih razmerij zaradi pretiranih tržnih ambicij in pričakovanj nosijo s seboj premalo delovnopravnega varstva za

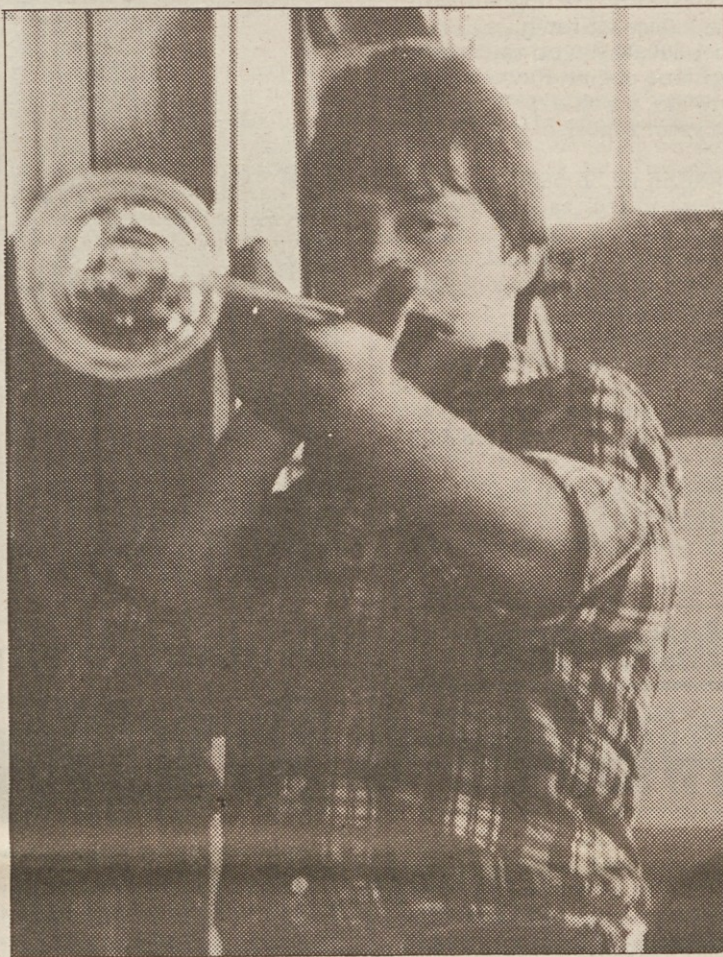
delavca. Prav zato v nekaterih določilih oba zakona napotujeta, da je potrebno pravice, obveznosti in odgovornosti delavca in organizacije oziroma delodajalca podrobneje urediti s kolektivno pogodbo.

Brez splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo bi imeli še nadalje veliko pravno praznino na področju delovnega prava. Smo torej pred izjemno pomembnim vprašanjem in odgovornostjo, ali si lahko privoščimo, da ta pravna praznina rojeva anarhijo, volontarizem in samovoljo poslovnih delavcev, ko gre za uresničevanje temeljnih pravic delavcev iz delovnega razmerja. Menimo, da ni mogoče podrediti kvalitete var-

stva pravic delavcev nadaljnjim večmesečnim razpravam o tem, kaj bo z družbeno lastnino, o legitimnosti oziroma nelegitimnosti zbornice in različnih sindikalnih združenj. Sploh ni pomembno, ali je k prvemu vzorcu kolektivne pogodbe prispeval večji delež Ravnikov, Tomšičev, Plohlav ali kateri koli drugi sindikat oziroma sindikati, pomembno je, da imajo sindikalno lastništvo in delavci kolektivno pogodbo, ki jim razgrajuje in opredeljuje pravice ugodnejše od zakonov in ki jih tudi bolj varuje kot sami zakoni. Nasprotja med interesi dela in kapitala so namreč vsak dan večja. Žal ta nasprotja najbolj čutijo tisti, ki jim je namenjena splošna kolektivna pogodba. Zoper delavce so organizirani stečaji, vsak dan grozijo s presežki, vedno več je brezposelnih, realni osebni dohodki padajo, življenjski standardi spominja na revščino, 53 % delavcev živi na ekstenzičnem minimumu in le še 17 % delavcev pokriva povprečne življenjske stroške. To so problemi življenja in dela delavcev, ki sami narekujejo potrebno po sklenitvi kolektivnih pogodb in s tem večjemu varstvu delavcev in drugačni vlogi sindikatov. Samo zato smo tudi pohiteli s podpisom splošne kolektivne pogodbe.

Delo seveda ni končano, imamo kolektivno pogodbo z vsemi minusi in plusi. Imamo poskus, ki pa je neposredno uporaben in ga je treba spoštovati. Uveljavljanje kolektivne pogodbe je potrebno, spremljati in jo, če je potrebno dograjevati, hkrati pa nanjo opreti panožne kolektivne pogodbe in kolektivne pogodbe podjetij. Tisti, ki še oporekajo tej nujni in tem stiskam delavcev, ki jim je namenjena splošna kolektivna pogodba, si težko predstavljamo, da govorijo v imenu sindikatov, ker govorijo proti delavcu.

Jože Stegne

Svobodni Sindikati Slovenije

Poslanski odmor pred vročo jesenjo

Prvi korak k suverenosti Slovenije

Na tretjem julijskem zasedanju slovenskega parlamenta so strankarski nasprotniki skoraj pozabili uporabljati puščice in druga orožja, ki so jih razvili na prejšnjih zasedanjih. Mlačnost je lahko posledica vročine in sopen, ki povzročata tudi infarkte, bolj verjetno pa je rezultat slabe vesti gospodov in tovarišev poslancev, ki so se morali ukvarjati s posledicami deklaracije o suverenosti Slovenije in več zakonov, ki so jih prehitro sprejeli na prejšnjih zasedanjih. Odveč bi bilo naštevati vse predpise, zato bomo omenili le najvažnejše. Spremenili so odklonilno stališče do odelovanja v postopku za spreminjanje ustave SFRJ: priporočilo za neudeležbo delegatov na sejah zveznega zbora so spremenili v sklep, naj delegati sodelujejo, ko gre za interese Republike Slovenije in potem, ko tako odloči slovenski parlament.

Najpomembnejša točka dvodnevne zasedanja skupščine pa je predlog za spremembo ustave Republike Slovenije, ki najprej sploh ni bil na dnevnem redu. Ta predlog so spodbudili nacionalni interesi glede služenja v JLA, o čemer je skupščina na prejšnji seji sprejela tudi posebne sklepe. Gre za to, naj bi večina nabornikov iz Slovenije služila vojaški rok na ozemlju Slovenije ali na do Slovencev prijaznem Hrvaškem. O zahtevi po spremembi ustave pa se je razvila polemika razprova, pa ne o tem, kaj ho-

čemo (to smo soglasno povedali že z deklaracijo), temveč o možnosti za povračilne ukrepe iz Beograda oziroma JLA.

Neutrlni opazovalci političnih dogajanj v obdobju vladavine Demosa (Demos še vedno pomeni demokratsko opozicijo Slovenije, ki si je pred letom dni zadala cilj rušenja partijske in socialistične ureditve in prevzem oblasti, potrebuje torej čimprej novo ime), menijo, da ima nova oblast priznane strokovnjake, zlasti iz vrst ekonomistov, medtem ko tega ne priznavajo

številnim pravnikom in družboslovcem, ki so prevzeli pomembne politične položaje. Takšna razmišljanja so utemeljena z avanturami in popravki številnih parlamentarnih dokumentov. Na gospodarskem področju vlada le nezadovoljstvo s smeri ravnanja naših dotedanjih republikanskih vlad, ne glede na to, ali jih je vodil Sinigoj, Zemljarič, Vratuša, Marinc, Kavčič ali še kdo izmed starejših politikov. Zdi se, da Peterletova vlada načelno popolnoma podpira politiko Anteja Markovića in zato ne najde protukrepov, s katerimi bi preprečila negativne posledice zvezne politike za dotedanje paradne konje slovenskega gospodarstva.

Slovenska ujetost v naraščanje krize federativne in dozda socialistične Jugoslavije, kot vse kaže, ne bo odpravljena pred dejansko postavitvijo suverene državnosti bodisi v novi konfederativni Jugoslaviji ali zunaj njenih okvirov. Zato se samo po sebi ponuja razmišljanje o nujnosti

razbijanja starih in zastarelih političnih okvirov in nenehne demonstracije moči na notranjem političnem odru in iskarnja simpatij in podpore v soseščini in tudi med tem, ko zaseda parlament.

V gospodarstvu ni mogoče prezreti usmeritve Peterletove vlade, da bo pomagala nekaterim glavnim dejavnostim in da bo tako preprečevala poplavo stečajev, ki bi lahko, razen gospodarstva, ogrozila tudi družbene dejavnosti in razvrednotila dosedanje socialno politiko. Poskusi razbremenitve gospodarstva ne uspevajo zaradi tega, ker ni mogoče čez noč spremeniti vse socialistične družbe. Tu je v zadnjem obdobju obdavčila živo delo prek vseh razumnih meja, obenem pa omogočila bogatenje občanov, ki je primerljivo le z dogodki iz zgodovine, ko še nismo poznali nenasitnih držav. Glede gospodarstva je jasno, da bo nova oblast raje vzdrževala siromaštvo ob čimvečjem številu delovnih mest, kot pa popuščala pred pritiski jatrebov, zlasti iz vrst novih liberalcev, ki zagovarjajo čimhitrejšo odpravljanje družbenih podjetij in nasprotujejo reševanju železarn, Tama, Litostroja in drugih velikih socialističnih podjetij.

Uradni scenaristi parlamentarnih dogajanj so najbrž spoznali, da razvoj slovenske suverenosti ni mogoč brez korakov, ki bi to dokazovali. Sprememba ustave Republike Slovenije, ki jo je čez noč pripravila vlada oziroma njen obrambni minister, pomenijo prebitnik na Jugoslavijo in na njene obrambne organe. Ti bodo verjetno v roku, ki ga je povedal Lojze Peterle, odgovorili, ali lahko povečajo število nabornikov, ki bodo vojaško suknjo oblekli v Sloveniji in na Hrvaškem, in za koliko, in tudi, kako bodo zmanjšali

ali opustili možnost, da bi naši otroci šli v kasarne na Kosovu. Če JLA, ki je v zadnjem obdobju izgubila precej političnega vpliva, spet ne bo ugodila zahtevam slovenskega parlamenta, se lahko zgodi, da bomo septembra morali sprejeti spremembe ustave Republike Slovenije, ki so podlaga za to, da Slovenija s svojim zakonom uredi način služenja vojaškega roka in tudi, da predsedstvo Slovenije dobi pristojnost za imenovanje komandanta teritorialne obrambe.

Lojze Peterle je v uvodnem ekspoziju v parlamentu dejal, da ni realno pričakoval učinkovitih in skrajnih protukrepov zveznih organov, ki bi preprečili odločitve, ki so predvidene s spremembami ustave republike Slovenije. Če ta ocena drži, se nabornikom iz Slovenije obeta, da bodo služili vojaški rok le na podlagi sklepov oblastnih organov Republike Slovenije. Brskanje in kopanje po predpisih bi nas verjetno kmalu prepričalo, tako so trdili nekateri poslanci iz vrst prenoviteljev, da takšne namere niso realne in da se mora prej federacija spremeniti v konfederacijo. Razmere in vsakodnevno življenje v zvezni državi, kjer se ne glede na ustavo SFRJ in zakonske predpise spreminja ureditev in izginjajo stare, ter nastajajo nove oblike državnosti, pa seveda kaže, da je mogoče spreminjati ureditve tudi sebi v prid in da ni več nobenega avtoritativnega političnega in oblastnega organa, ki bi lahko kar koli preprečil. Zato velja pritrditi tistim, ki menijo, da je oblast nad naborniki lahko resnično prvi korak k suverenosti Slovenije, za katero smo se odločili s soglasjem vseh strank in s sprejetjem deklaracije o suverenosti Slovenije.

Franček Kavčič

Boris Rugelj

na kratko

Možnosti so, le denarja ni

Predsednik republiškega odbora sindikata delavcev v gradbeništvu Slovenije Franc Berginc je pasje dneve začel »bukvalno«. V torek, 17. julija, je v Ajdovščini zgroženo ugotovil, da v SGP Primorje še vedno niso začeli deliti pristopnih izjav za članstvo v svobodnih sindikatih (!). Po triurni razpravi pa so zborovalci vendrle oblikovali iniciativni odbor za ustanovitev takega sindikata podjetja, »ki bo delavcem ponudil možnost vstopa v eno izmed sindikalnih zvez«. Kot beremo v njegovem »zapisniku s službenega poto-vanja«, se bodo večinoma odločili za njegovo varianto, »čeprav so dva ali trije navijali za Neodvisnost«.

Dva dni kasneje, 19. julija, pa je Franc Berginc »pomagal« štrajkati kolegom Gradisa na Ravnah. Ti so zavihali rokave zavoljo neizplačanih regresov za letni dopust in – seveda – zaradi (pre)majhnih plač. »Po osvetlitvi vzrokov nezadovoljstva delavcev so se oblikovali naslednji predlogi ali zahteve,« nas opozori na »prilogo«, iz katere citiramo:

- Da se izplača regres v višini 1.800,00 din ob zagotovitvi predsednika izvršnega sveta skupščine občine Ravne, da ta organ jamči za pridobitev in vračilo posojila pri LB KB Slovenj Gradec. Regres se izplača vsem zaposlenim enako in sicer 23. 7. 1990;

- Da nivo OD v naslednjih mesecih ne bo padel in da se sprejmejo vsi strokovni in vodstveni ukrepi za zagotovitev uveljavljanja tega sklepa. S tem je mišljeno tudi to, da se izplačilo regresa ne kompenzira z nobenimi prejemki;

- Vodstvo zagotavlja, da lahko vsi delavci, ki niso delali, nadomestijo izgubljene ure do konca avgusta;

- Delavec lahko nadomesti ure nedela z rednim letnim dopustom, kompenzira z več opravljenimi urami (ura za uro);

- Do izplačila julijskih plač v avgustu se preveri spoštovanje teh sklepov, z namenom, da OD zaradi prekinitve dela ne bo manjši;

- Delavci so bili osebno seznanjeni s sklepi in se šteje, da so s tem dani pogoji za prenehanje stavke.«

Denar torej je, le izbežati ga je treba. Navsezadnje, žal, tudi s silo...

Samozavest – dober dan!

Predsednik republiškega odbora sindikata delavcev v kulturi Slovenije je dal prejšnji teden na pošto »svojo« panožno kolektivno pogodbo, ki jo je »opremil« z naslednjim spremnim pismom:

»Izvršni odbor RO sindikata delavcev v kulturi je po številnih razpravah sprejel predlog besedila kolektivne pogodbe, ki vam ga pošiljamo v vednost. Pripomb na osnutek je bilo veliko, zato prevladuje občutek, da smo se potrudili v vseh okoljih kulturnega delovanja. O nekaterih vprašanjih so bile pripombe iz razprave povsem vsaksebi. Dileme smo rešili povečini tako, da smo se odločili za (za delavce!) ugodnejšo rešitev... Tako prihaja naš sindikat pred vladno z jasnim, povsem lastnim stališčem do najvažnejših vprašanj, ki zadevajo delovne odnose vseh, ki smo zaposleni v kulturi. Z njimi si hočemo izboriti socialno varnost in zagotoviti tako plačilo, ki vam pripada.« Predsednik je še pripisal, »da ostajajo številna vprašanja – od problemov svobodnih kulturnih ustvarjalcev do posodabljanja materialnih pogojev dela – še naprej odprta. Z njimi se bomo spoprijeli v naslednjih fazah našega delovanja, pri tem pa računamo še naprej na vaše pobude, angažiranost in sodelovanje.« Pismo pa je zaključil z besedami: »Če niste začutili, da imamo delavci v kulturi svoj sindikat, naj vam ta pogodba dokazuje, da niste sami. Po odpravi KSS in s tem demontaži naše (vsaj navidezne) avtonomnosti nam je samozavest še kako potrebna...«

Rajko Stupar vam je s kolektivno pogodbo torej ponudil tudi – samozavest...

Po svetu z odprtimi očmi

Albert Vodovnik in Vladimir Bizovičar, čelna moža slovenskih kovinarjev, sta jo prejšnji mesec mahnila čez mejo. V Tržiču (Monfalcone, Italija) sta se srečala z vodstvom regijskega sindikata italijanskih kovinarjev (FIOM – CGIL). Seznanila sta se s pripravami in organizacijo stavke italijanskih kovinarjev (bila je 11. julija) ter »nabirala izkušnje« za podoben podvig septembra v Sloveniji (in Jugoslaviji). Beseda je tekla tudi o kolektivni pogodbi. »Ugotovljeno je bilo, da ni težava samo v sprejetju kolektivne pogodbe, ampak se največji problemi pojavijo ob uresničevanju vsebine kolektivnih pogodb,« je v poročilo dobesedno zapisal (pardon – natipkal!) Bizovičar.

O tem so (že) prepričani tudi tostran meje...

Pa smo tam...

Na 3. seji regijskega odbora sindikata delavcev gostinstva in turizma za Posavje in Zasavje v Krškem so imeli naslednje pripombe na panožno kolektivno pogodbo (citiramo):

- dela čistilke in perice ne morejo biti izenačena; vsaka firma to uredi glede na svoje razmere,

- panožna kolektivna pogodba naj ne bi bila preobširna, ne prepisovati generalne kolektivne pogodbe, objaviti pa jo skupaj z generalno zaradi preglednosti,

- napoved enega dneva dopusta po izbiri delavca 3 dni prej,

- precizirati, kaj je občasno in kaj stalno delo (na primer: nočno delo),

- primerjava receptor – natak ar v katalogu del ni realna,
- v katalog del dati poklice: vodovodar, električar, ple-skar.

Zastavili pa so tudi zanimivo vprašanje: kako ugotavljati aktivno ali pasivno znanje tujega jezika. Tega ne ve niti Mujo. Med sprehodom po obali je med zadnjim dopustom slišal obupane klice »Help! Help! Help!« in zgolj skomignil z rameni: »Mar bi se učil plavanja, ne pa angleščine...«

Pogovor s sekretarjem ZSSS Rajkom Lesjakom

Beseda delavec ne gre iz ust ne poziciji in ne opoziciji

– Evforija zaradi zmage na volitvah v Sloveniji je mimo. Začelo naj bi se trdo, resno in predvsem odgovorno delo. Strankarsko politična scena je pisana, morda tudi ne naravna v primerjavi s tistimi deželami, po katerih se radi zgle-dujemo. Zdi se, da zdaj prevladuje v slovenskem parlamentu vrednote in interesi, ki so značilni predvsem za meščanske sloje, morda intelektualistično obar-vani, posestniški in drobno po-sestniški interesi, delavskih inter-esov in zagovarjanja le-teh pa ni čutiti.

Rajko Lesjak: »Tisti, ki danes uporablja besedo delavec ima lahko v mislih delavca v materi-alni ali duhovni proizvodnji, je

najmanj bolševik, realsocialist, demagog, skratka človek, ki ga je povozil čas. In to zato, ker je bila to včasih magična beseda, ki je odpirala vsa vrata tistim, ki so jo spretno uporabljali. Danes pa je narobe, manj ko se ta beseda upo-rablja in bolj ko se je sramujejo, bolj se odpirajo vrata drugim, in spet na račun delavca. Gremo iz ene skrajnosti v drugo, žal, narobe kot v gospodarsko in socialno raz-viti Evropi.

Delavca samoupravljalca bomo zaradi vseh napak v dosedanjem razvoju naše družbe, za katere sam ni nič kriv, ponižujoče posta-vili v navadnega meznega de-lavca, katerega edina pravica in dolžnost je delati. Razvoj v Evropi pa gre svojo pot in spet nas ne bo

Prvi nastopi zvezne sindikalne organizacije

S silo proti pameti

Jugoslovanski sindikat je edina zvezna organizacija, ki je uspela speljati kongres in se obenem tudi prenoviti. Seveda je bilo slišati pripombe, da je sindikat zastal, zato, ker se ni dovolj zavzel za to, da bi natančno preučil svojo vlogo in ocenil, koliko velja. Vse to je seveda preteklost, ki jo je novo vodstvo 23-članske organizacije ZSSJ poskušalo zbrisati in se proglasiti za neodvisno, nestransko interesno organizacijo delavcev. Oborožen s takšnimi značilnostmi se je sindikat že pri prvih korakih vedel tako kot preplašen otrok, ki v vsaki ponujeni roki vidi samo izziv za to, da bi ji odgriznil prst. In to celo prst Anteju Markoviču.

Prvi in edini učinek fede-ralne sindikalne zveze je propad pogajanj z zveznim izvršnim svetom. Povod za srečanje je bilo nekaj sistemskih zakonov, za katere je sindikat zahteval, naj jih vlada umakne, sicer bo organiziral splošno stavko. Za javnost in vladno je vsa ta zgodba že zdavnaj končana, ne pa za sindikalno vodstvo, ki se najbrž ne more sprijazniti s porazom.

Nekaj dni pred uradno ob-javo novih gospodarskih ukrepov vlade je po sindikatih krožila vest, da bodo plače spet zamrznjene. To je bilo za sindikalno predsedstvo dovolj, da je dan pred Markovičevim nastopom v skupščini SFRJ sklicalo izredno sejo in zagrozilo vladi s splošno stavko, če ne bo umaknila zakona o plačah. Člani predsedstva seveda niso poznali besedila novega zakona, vendar sta bila njihovo stališče in obrazložitev takšna, da so načelno proti administrativnemu urejanju na področju osebnih dohodkov.

Zakon o plačah je bil seveda sprejet (30. junija), deset dni kasneje pa so sindikati (svet ZSSJ) na prvi redni seji ponovili grožnjo. Dopolnili so jo z zahtevami, naj delavskega delničarstva ne uravnava zakon, temveč interesi delavcev, da se zmanjšajo pristojnosti direktorjev pri zaposlovanju in odpuščanju ljudi in da naj ne bi skrajšali izplačevanja zajamčenih OD delavcem, ki so tehnološki presežek za eno leto. Tako oboroženi sindika-listi so s pomočjo javnih občil, ki so napihovala zahteve »no-vega in odločnega sindikata«, terjali takojšnje pogovore

z vladno. Zvezni izvršni svet je vzel vso stvar zelo resno in so prišli na pogovore poleg pred-sednika Anteja Markoviča še oba podpredsednika in dva ministra, Moma Čolaković pa je pričakal s tremi člani pred-sedstva, šestimi republiškimi in pokrajinskimi vodji in predsedniki zveznih odborov.

Vse, kar se je dogajalo v pet-urnih pogovorih, je res za celo zgodbo. Moma Čolaković je prikazoval sindikat kot zakonitega zastopnika interesov desetih milijonov članov. Markoviča pa seveda ni navdušil takšen poskus sindikalnega vodstva. Da bi si dvignilo ceno. Na koncu se je pokazalo, da sindikat ni dorasel vlogi partnerja in vse se je končalo kot pogovor, na katerem je ZIS seznanil sindikate z bistvom vladnih ukrepov, ki pa ga, tako se je pokazalo, sindikat ni dojel. Sindikat je umaknil vse svoje zahteve, zakon o plačah celo proglasil za zelo pomembnega za svoje akcije, saj bi lahko po njem oziroma z delavskimi delnicami in lastninjenjem postal partner v kolektivnih pogajanjih. Na koncu je Čolaković kljub temu pripomnil, da bo sindikat kljub temu poslal skupščini dopolnila, vendar je bilo to vi-deti kot brezupni poskus po-ražene strani, da bi pokazala, da se še ni predala.

Sedem dni kasneje je šel Čo-laković k rudarjem v Loznico. Kamere so zabeležile, bео-grajska televizija pa je ves dan predvajala posnetek, na kate-rem je Čolaković v vsej rudar-ski opremi, obdan s »svojimi« izjavil: »Ne glede na to, kar so objavila nekatera sredstva javnega obveščanja, češ da smo popustili, smo še zmeraj

odločno proti zakonu o pla-čah.« Na to izjavo se niso odz-vali niti ZIS ne ZSSJ, vendar tudi o usodi amandmajev, ki jih je poslal sindikat skupščini, ni bilo kaj dosti slišati. Gre za osem dopolnil k za-konu o delovnih razmerjih, ki pa jih je skupščina vse po vrsti zavrnila; za polovico so po-slanci menili, da so nespre-jemljivi, za preostale štiri pa so menili, da niso pravilno oblikovani.

Tudi zahteve sindikalnega establishmenta, da bi jim zakon o zvezni upravi omogočil takšne privilegije, kot jih imajo ljudje v vladi pri od-hodu v pokoj ali če zamenjajo službo, je vlada zavrnila. O tem poskusu sindikalne ad-ministracije, da bi zase pridobila nekatere privilegije, pa članstvo sploh ni bilo sezna-njeno. Slišati pa je kar glasne govornice tudi o tem, da za sin-dikalno vodstvo ne veljajo isti zakoni o plačah kot za tiste, ki so jih izvolili za svoje pred-stavnike.

Po vsem tem je sindikalni tim utihnil, česar seveda ne smemo posebno ostro kritizi-rati. Morda v miru poprav-ljajo začetniške napake. Vprašanje je tudi, zakaj se ta sindi-kat ne ukvarja z vprašanjem »političnih presežkov«, za ka-tere ne skrbi noben zakon ne organizacija, in vendar bi se zanje moral zavzeti predvsem sindikat kot samostojna nad-strankarska organizacija. Za-radi političnih vzrokov so od-pustili največ delavcev na Ko-sovu, podobne poteze pa na-meravajo potegniti tudi vodje republiških strank. Sindi-kalno vodstvo države se prav-tako ni odzvalo na političi su-spenz ene izmed svojih članic – sindikalne organizacije Ko-

sova, ki jo je razpustila druga enakopravna članica ZSSJ Svet ZS Srbije.

Na vse to lahko rečemo, da se sindikat ne znajde v vlogi, ki si jo je sam naložil. Pojav-ljajo se tudi nekateri stari pri-jemi, po katerih mora sindikat čakati na ukrepe vlade »za vo-galom« in jih potem napasti ter zagroziti s stavko. Nihče v sindikalnem vrhu pa še ni poskušal v vladnih ukrepih poiskati nekaj, kar bi lahko porabil za oblikovanje svoje identitete. To tudi ne bi bilo težko, saj je vlada nekatere poteze dobesedno ponudila sindikatu prostor za svoje ak-cije. Gre na primer za interne delnice, vendar jih je sindikat vnaprej odklonil, češ da gre za »administrativno urejanje«. Ne vemo, kako bi to sprejele sindikalne centrale v razvitem delu sveta, saj je zanje naj-večji uspeh to, če za delavske pravice, za katere se zavze-majo, dobijo zakonsko in dr-žavno jamstvo. Če se bo sindi-kat še naprej jezil na vladno, ker da se meša v njegove sek-torje, bo izgubil priložnost po-stati njen partner. Lahko pa bi povsem izgubil tudi zaupa-nje članstva, ki se je razdelilo po republikah in ga ZSSJ niti ne poskuša pridobiti z ra-zredno akcijo.

V vsakem primeru bi opre-deljevanje o »političnih pre-sežkih« lahko potrdilo ali ovr-glo domneve, da so sindikalni vodje po republikah politični zagovorniki svojih republi-ških vlad. V najboljšem pri-meru lahko pričakujemo, da bo samostojni »nadranskar-ski« sindikat proti odpuščanju delavcev zaradi političnih vzrokov. Ali bo za to načrto-val tudi kakšno akcijo, se bo pokazalo že prihodnji teden.

Žoja Jovanov

Svobodni Sindikati Slovenije

zraven. Tam delavci postajajo so-upravljalci podjetij na podlagi svojega dela, živo delo je tu pomemben proizvodni tvorec; in ne nazadnje, sprejemajo evropsko socialno listo, skratka krepí se participativni model upravljanja.

Parlament soditi po tem, kar se je do danes v njem zgodilo, v tem kratkem času za »mlade« demokracije poslance, ob tem, da toliko desetletij takega parlamenta nismo poznali, je težko in lahko celo komu naredí krivico. Nekaj pa je gotovo, beseda delavec, zagovarjanje tega interesa, ne gre in ne gre iz ust ne onim na desni ne onim na sredini niti onim na levi. Ob rob se odlagajo tudi vsa ekonomska vprašanja kot, da bo gospodarske probleme reševal nekdo, ki ga danes še ni. Ne smemo pozabiti, da sta demokracija in svoboda odvisna tudi od gmočnih možnosti in da so to kazali razpoloženja državljanov. Tako da počasi zaradi tega in seveda še zavoljo vrste drugih potez prihaja do povolilne poparjenosti večine volilcev – delavcev.

Slabše od delegatskega sistema je lahko samo še antiparlamentarno obnašanje, in če to kombiniraš še s tem, da parlament odgovarja za svoja dejanja vladi in da so poslanci hkrati ministri, ljudje in ne bogovi, se nič kaj dobrega ne obeta. Celo po diktaturi diši.

– Sedanja vladna večina in opozicija s svobodnimi sindikati nimata pravih stikov. Vladna večina hoče narediti za svoje Tomšičeve sindikate, stranka demokracije prenovne ne ve natančno, kaj bi rada, socialisti se izgubljajo v »mekhi« demokraciji tudi za delavce, liberalci so nejasni...

Vodstvo Svobodnih sindikatov ima nekaj izkušenj z minulimi nastopi v slovenskem parlamentu. Kako ocenjujete to »vključitev«

sindikata v parlament, še posebej glede na pogovore s strankami in vodstvom skupščine?

Rajko Lesjak: »Spoznanje, kaj je prav in kaj ne, pride včasih pravočasno, včasih prepozno, vendar je čas vedno pravičen razsodnik. Siliti koga k sodelovanju, če sam v tem ne vidi interesa, in če ni skupnih programskih točk, še manj pa življenjskih resnic, nima smisla. Tak »zakon« lahko škodi enim in drugim. V politiki pa je uspeh takrat, če si pravočasno na pravem mestu. Očitno vsi čakajo na trenutek: kdaj izrabiti sindikate za svoj politični kapital.

V odnose med vladno večino in Tomšičeve sindikate se ne bi vtikal, ker so očitno drug drugemu potrebni, čeprav sodelovanje in obojestransko ujemanje ter podpiranje ne gre na roko sindikatom – sicer bodo to sami spoznali. Za sindikate bo dobro, če to ne bo prepozno; očitno nastajajo državni sindikati po tej poti. V življenju si pač žrtev svoje kratkovidnosti. Skušaj pa je toliko, da jim preprosto ni konca. Vedno bolj pa se obraz in namere nekoga kažejo po dejanjih.

Na načelni ravni z vodstvom parlamenta, vsaj po dveh pogovorih, človek ne more imeti občutka, še zlasti, če prisluneh predsednika parlamenta, da niso za sodelovanje – nasprotno, rešitev vidijo ob dobri volji obeh in konstruktivnem dialogu. Žal je glede na vsebinsko politiko, ki se oblikuje v vladi in skupščini in temu prilagojeni vsebini, stvar obrnjena na glavo. In tu se začne zgodba za sindikate in delavstvo, kako se bo končala samo bog ve. Se največ koristi je bilo od pogovorov s socialdemokrati. Prvič, ker je bil to edini, in drugič, ker je precej stičnih programskih točk. To pa je

tudi sicer značilno za socialdemokrate v Evropi.

– Zdi se, da se v parlamentu nesramno vedejo do delavskih zahtev, ki so jih postavili svobodni sindikati v kolektivni pogodbi, do plač in podobnega. Zanemiv je odziv Socialno demokratske stranke na najnižjo plačo, molk drugih pa je zgovoren.

Rajko Lesjak: »Po teh predlogih in ob milijonu zapravljenih delovnih urah zaradi stavk v tem letu, je dovolj žalostno, da se ne spoznajo, da so zdaj ta vprašanja usodnega pomena.

Socialdemokrati imajo praktično priložnost zavzemanja za višje plače tako v vladi kot v parlamentu. Dokler tega ne bodo naredili, bodo te izjave zgolj deklaracije in prazne marnje, ker pa zavzemanje za višje plače pomeni tudi drugačne odnose znotraj Demosa, ne verjamem preveč tem izjavam, zato je naša socialdemokracija v odnosu do delavca le ime, ki ga nosijo vsi socialdemokrati. Za druge, po vedenju sodeč, pa so plače obrobna stvar in se kaj posebej s tem ne ukvarjajo.

– Parlament je sprejel odločitev o pripravi nove ustave Republike Slovenije. V zadnjih ustavnih spremembah ste sindikati uveljavili svojo voljo, zlasti glede opredelitve položaja sindikata. V predlogu, ki je objavljen, pa nekateri pogošajo prave opredelitve o položaju delavcev in opozarjajo na možnosti vnovične politične podreditve sindikalnega gibanja.

Rajko Lesjak: V predlogu za sprejem ustave Republike Slovenije je zapisano, da mora ustava izhajati z dosežene ravni varovanja temeljnih pravic človeka in

državljana, vključno s socialno-ekonomskimi pravicami. V celotnem besedilu predloga za novo ustavo pa delavec ni nikjer omenjen, enako velja za njegov položaj v upravljalškem procesu, pri katerem naj bi sodeloval na podlagi svojega dela. Mislim, da moramo v ustavi določiti takšen ekonomski položaj zaposlenih, da bodo imeli pravico, da na podlagi svojega dela in sadov dela soupravlja in da dobijo pravico do udeležbe pri dobičku, kar poznamo iz kapitalističnih držav, ki so uveljavile delavsko participacijo.

V ustavo moramo zapisati socialno partnerstvo med državo, lastniki in upravljalci kapitala in sindikati, ki bodo partnerji v imenu delavcev in na podlagi njihovega dela. Menim, da je premalo, da ustava le omenja socialno funkcijo lastnine in govori o sodobni socialni državi. V Zvezi svobodnih sindikatov podpiramo predlog za pripravo nove ustave, vendar menimo, da nova ustava ne more nastati brez našega sodelovanja pri oblikovanju vseh tistih rešitev, ki bodo urejale položaj delavcev in njihove pravice ter svoboščine, tudi sindikalne.

– Delavci nimajo svoje stranke in vse bolj jasno je, da brez svoje stranke nimajo možnosti za uveljavljanje svojih interesov.

Rajko Lesjak: Delavci sicer lahko svoje politične interese uveljavljajo prek strank, ki so danes na političnem prizorišču, vendar je očitno, da so predvolilne obljube dolgov, ki nastopijo po volitvah. Žal se ti kažejo tam, kjer je večina najbolj prizadeta in občutljiva in tu je prevelika praznina, ki je sicer klasično delo sindikata in tudi njegova stvar. Po tem se

tudi sindikat prepoznava. Žal je tudi filozofija neke bodoče socialne države, drugače zastavljena, in ni videti, da bi sprejemali zakone, vključno z ustavo, po meri delavcev, ne tistih v Evropi in ne teh, katerih usodo odmerjajo ti zakoni, včasih menda njihovi, danes pa morebiti zanje, da jim bo lepše kot včasih.

Vse krivice, tako prejšnje kot te, ki so in bodo, pa se bodo lomile na ramenih delavcev. Da bi bilo teh krivic čim manj, pa se ob takem nadaljevanju, ko se (zakon o podjetjih in drugo), kaže potreba po še nekom, razen sindikatu, ki bi za določeno obdobje »zamašil te luknje«.

V svojem »videnju« realizacije programskih nalog sindikata sta med drugim zapisali, da če ne bo šlo drugače bo potrebno ustanoviti novo delavsko stranko!? Kaj ste mislili s tem?

Rajko Lesjak: Vprašanje je tako obsežno, da je najbolje, če rečem, da ne vidim v tem, kar se sedaj dogaja z delavci, tako v materialni kot delovni proizvodnji, nič kaj dobrega, pa ne zaradi nemoči sindikata, ampak se v temeljih dogaja nekaj čudnega, na kar se sindikati ne morejo učinkovito in koristno odzvati, ker je preveč sistemskih ovir.

Kakšen bo razvoj sindikalizma v Sloveniji, je danes težko oceniti: ali bo šel v smeri avstrijskega, nemškega ali italijanskega modela, ne vem. Razvoj sindikalizma zahteva temu primerno strategijo in organiziranost ter kadrovsko politiko v sindikatih. ZSSS se danes lahko pohvali, da je bila vedno z dogodki, ponekod tudi pred njimi, in če bi sedaj zastali, ne bi bilo dobro. Zastanemo pa

lahko, če narobe ocenimo bližnjo prihodnost.

Ker gre v tem času za osebno programsko pobudo in čez čas morda tudi realizacijo, danes ni dobro vleči povezave brez programske deklaracije programa in statuta neke moderne delavske stranke s sindikatom, še manj pa z ZSSS. »Navezo« bi lahko iskali pri pripravi nove slovenske ustave, tako da bi ZSSS, če ne bi uspela s svojimi amandmaji, ko gre za socialnoekonomsko vprašanja in položaj delavca ter sindikatov, poiskala rešitev za te cilje tudi drugače in ne čisto sindikalno. Sindikat naj bo sindikat, ker je to dobro zanj in za delavca. Škoda bi bilo, da bi se ta načela »pokvarila«.

– Kdaj lahko pričakujemo ustanovitev nove stranke, saj se po Sloveniji že šušlja, da so iniciativni odbori že »postavljeni«?

Rajko Lesjak: »Gre za simpatizerje te programske ideje. Ti so res raztreseni po Sloveniji, pripravljeni so vsebinsko in organizacijsko sodelovati, seveda ob pravem času, ko še kaj dozori.

Kdaj kaj dozori, je drugo vprašanje, gotovo ni pravi čas takrat, ko stranke rastejo ko gobe po dežju in ko je prava inflacija teh strank.

Pa tudi sicer je v tem trenutku ZSSS moja prva ljubezen na tem delu moje poti in dajem prednost tej organizaciji, temu programu in sestavljanju te organizacije. Življenje pa je danes tako kruto in trdo, da nekatere stvari hitro zorijo. Čas je tako neusmiljen, da je odločitev, ki si jo sprejel včeraj, že zastarela, odločitev, ki si jo sprejel jutraj, moraš preveriti zvečer, da ne boš jutri spet prepozen.«

Marjan Horvat

IO ROS zdravstva in socialnega skrbstva razglaš

DVANAJSTURNO STAVKO V ZDRAVSTVU

Takšne krize v slovenskem zdravstvu še ni bilo, pa tudi ne takšne nepripravljenosti oblasti, da bi prislunhla kakršnimkoli argumentom, je bilo najpogostejše slišati na zadnji seji izvršnega odbora republiškega odbora sindikata delavcev zdravstva in socialnega skrbstva pri Svobodnih sindikatih Slovenije. Zato ni čudno, da je zaposlenim na tem področju prekipelo in da so se odločili za stavko.

»Uporabili smo vse možne poti, vključno z opozorilno stavko in slovenski javnosti sporočili o nevzdržnih razmerah v zdravstvu,« je dejala Nevenka Lekše, sekretarka sindikata dejavnosti.

»Rezultatov pa ni nobenih. Odziva ni bilo ne na izvršnem svetu ne v parlamentu.« IO republiškega odbora sindikata zaposlenih v zdravstvu in socialnem skrbstvu Slovenije se je zato odločil za stavko, ki bo 10. septembra in bo trajala kar 12 ur.

Zaposleni v slovenskem zdravstvu se bodo tako priključili za ta dan predvideni splošni stavki slovenskih delavcev, sodelovali pa bodo še s svojimi zahtevami, vključno z zahtevo, naj bi čimprej sprejeli panožno kolektivno pogodbo za zdravstvo in socialno skrbstvo v naši republiki. Slovenski zdravstveni delavci bodo 10. septembra stavkali tudi v primeru, če bo tedaj splošna delavska stavka odpovedana, saj so, kot pravijo, v uveljavljanju svojih zahtev izčrpali vse možnosti.

Poleg odločitve o stavki je bilo na tej seji slišati še eno dramatično informacijo: zdravstvo v naši republiki je pred finančnim zlomom. V prvem polletju je imelo blokirane račune, prvi računi za devetmesečje pa kažejo, da bo dobesedno potonilo. Priljubljenost 14 do 16 odstotkov sredstev, neuradno pa kar 30 odstotkov, različno od okolja do okolja.

Vprašanje je sploh, ali gre tisti denar, ki se iz že tako okrnjene prispevne stopnje iz bruto osebnih dohodkov zbira za zdravstvo, tudi v celoti za to dejavnost, ali pa gre deloma tudi za druge namene. Predstavnik mariborske bolnišnice je povedal, da so se pri njih že pred tem odločili za stavko 6. septembra, vendar pa bodo o tem dokončno odločali ob koncu avgusta. V tej bolnišnici se otepajo z izgubami, prihaja do znižanja osebnih dohodkov, odpuščanja delavcev. Podobno je v Murski Soboti, v Celju in drugod.

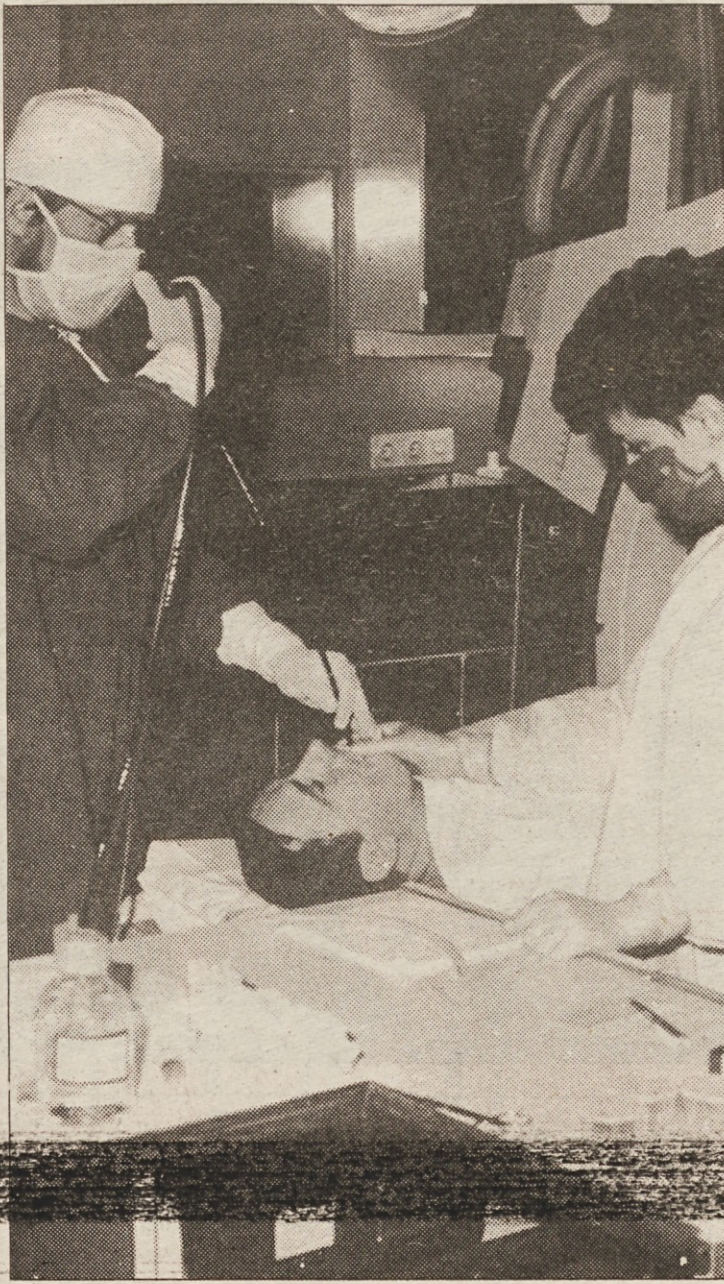
Po uradnih podatkih je bil povprečni čisti osebni dohodek v zdravstvu in socialnem skrbstvu Slovenije v obdobju od letošnjega januarja do maja realno za 15,7 odstotka nižji kot pa v enakem obdobju lanskega leta. To je nekoliko nižji padec kot v gospodarstvu. Republiški izvršni svet je pripravil izhodišča za razbremenitev gospodarstva izključno na račun družbenih dejavnosti in sicer tako, da je zmanjšal obseg sredstev za te dejavnosti. Sekretariat za zdravstvo in socialno skrbstvo pa hkrati ni pripravil ukrepov in navodil za ravnanje izvajalnih organizacij. Prav tako pa tudi niso pripravili ukrepov za posege v pravice uporabnikov.

Predlogi pogodb za opravljanje storitev v letu 1990, ki jih je pripravila republiška uprava za zdravstveno varstvo, v bistvu predstavljajo minimum minimuma za zaposlene na tem področju. Za nekvalificiranega delavca je predviden najnižji dohodek v višini komaj 1400 dinarjev, kar je manj kot zajamčeni osebni dohodek.

Naj na koncu navedemo nekaj misli Nevenke Lekše: »Naš cilj je skupni zahtevni in gibanje, da gre za političen štrajk. Naš sindikat ni politično obarvan, ne pripada nobeni

stranki in te ne krojijo njegovega delovanja. Nezaupnico smo izrekli tudi prejšnji vladi in z istim metrom, kot smo ocenjevali prejšnjo vladno, ocenjujemo tudi sedanjost.«

Marija Frančeskin

Sindikalni pluralizem v zdravstvu

Složni o težavah, ne pa o stavki

Ob koncu julija so se v Ljubljani prvič sestali predstavniki različnih sindikatov s področja zdravstva, da bi oblikovali skupna stališča do osnutka panožne kolektivne pogodbe, ki so jo bili pripravili v sindikatu zdravstva in socialnega skrbstva pri svobodnih sindikatih Slovenije. Kot je izzvenel ta sestanek, naj bi bila kolektivna pogodba tisto področje, na katerem bi morali poenotiti svoja stališča, če naj bi zagotovili učinkovit nastop v pogajanjih z vlado.

Sestali so se predstavniki svobodnega sindikata, konfederacije

Neodvisnost, zdravstvenega sindikata pri zdravstvenem domu Šiška, sindikata zdravnikov iz Novega mesta, sodeloval pa je tudi predstavnik slovenskega zdravniškega društva.

Dr. Cukjati iz Šiške je opozoril, da zdravstvo v prihodnje ne bo dolžno reševati socialnih problemov. Za to je potreben socialni program. Dejal je, da ne bi smeli sprejemati iste kolektivne pogodbe tako za zdravstvo kot socialno skrbstvo. O osnutku te pogodbe pa je menil, da ni takšen, da se bi »ležal zdravstvu na srce«, da se še hudo enači s socialo, da ne namenja zadosti pozornosti veliki psihični obremenitvi zdravnikov. Po njegovem bi moral biti osnutek te pogodbe takšen, da bi dvignil položaj zdravstvenih delavcev na višjo raven.

Predstavnik sindikata iz Novega mesta je opozarjal predvsem na nevzdržne razmere v novomeškem zdravstvu. Omenil je tudi konflikt med zdravstvenimi delavci in skupnimi službami v zdravstvu. Po nekaterih računih, je opozorila Nevenka Lekše, je v Sloveniji odveč kar 30 odstotkov zaposlenih v zdravstvu. Kolektivna pogodba bo določala tudi

kriterije za odpuščanje delavcev. Od skupno 36.000 zaposlenih v slovenskem zdravstvu je kar 12.000, to je ena tretjina, administrativnih delavcev. Po evropskih normativih pa imamo število zdravnikov na tisoč prebivalcev manj kot v drugih državah. Predstavnik zdravniškega društva se je zavzel za to, da bi zdravniki s kolektivno pogodbo iztržili maksimalno vrednost svojega dela. To nalogo pa mora po njegovih besedah opraviti sindikat.

Po daljši razpravi so udeleženci različnih sindikatov na tem sestanku sklenili, da bodo do konca avgusta pripravili pripombe in predloge na osnutek kolektivne pogodbe. Zavzeli so se za to, da bo treba v pogajanjih z vlado poskušati doseči najprimernejšo ceno dela zdravstvenih delavcev. Sedanje ukrepe vlade pa so ocenili kot katastrofo za zdravstvo.

Niso pa bili enotnega mnenja glede stavke v zdravstvu, ki jo je za 10. september predlagal republiški odbor sindikata delavcev v zdravstvu in socialnem varstvu pri svobodnih sindikatih Slovenije. Ta sindikat šteje 20.000 članov.

Marija Frančeskin

V republiškem odboru sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije so pripravili osnutek kolektivne pogodbe za dejavnost zdravstva in socialnega skrbstva v naši republiki. Ne glede na to, da splošna kolektivna pogodba za družbene dejavnosti še ni pripravljena, so v sindikatu ocenili, da je panožno kolektivno pogodbo treba čimprej pripraviti, saj se zaradi slabšanja položaja zaposlenih na tem področju zmanjšuje tudi pravna varnost delavcev, zaostrejuje se likvidnostni problemi, vse to pa povzroča težave pri rednem izplačevanju osebnih dohodkov. Ocenjujejo, da je treba čimprej začeti postopke za pogajanja s slovensko vlado oziroma z republiškim sekretariatom za zdravstveno in socialno varstvo Slovenije ter ustvariti možnosti za podpis kolektivne pogodbe za dejavnost zdravstva in socialnega skrbstva v naši republiki, saj bosta le tako delavcu zagotovljena pravna varnost in realna cena dela.

Kolektivno pogodbo za dejavnost zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije pošiljajo članom sindikata in strokovno preverjanje. Predsednike osnovnih organizacij konferenc oziroma njihove namestnike, predstavnike občinskih in mestnih odborov, pa tudi sindikatske odbore, ki imajo pristojnosti za podpis, prosijo, da jim pošljijo pripombe oziroma dopolnitve naj bi poslali do 20. avgusta na republiški odbor sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije, Dalmatinska 4, Ljubljana.

V celjskem loncu je začelo kipeti

Regresa ne potrebujemo za dopust ob morju, temveč za to, da bi preživel do plače

Danes v Celju ni bolj zmerjanih aktivistov, kot so to aktivisti Svobodnih sindikatov v Železarni Štore. Zmerjajo jih nekateri najbolj vroči »predstavniki delavcev«, ker je vodstvo Svobodnih sindikatov svoje članstvo streznilo in z delno izbornimi zahtevami stavko še pred petkom ustavilo, še bolj jih zmerjajo tisti, ki jim je politično neuke delavce uspelo zrinuti v stavko, ki naj bi se iztekla v kolektivni dopust in po njem v – likvidacijo železarne. Po teh načrtih na jesen, ko naj bi železarji spet prižgali svoje peči, te več ne bi grele 1.200 železarjev...

Vino in znoj sta tekla v potokih

Minuli teden naj bi se Celje okinčalo v vsem svojem sijaju: iz zahodnonemškega Singena naj bi prispela delegacija mesta, ki bi desetletno prijateljevanje prelevila v pobratenje med mesti. Celjani so pobrateni z Jugom in Severom, z bratenjem imajo že nekaj izkušenj. Od tega, s Singenom, ima nova oblast še več obetavnih načrtov kot od kateregakoli doslej. (Ta, nova oblast v Celju, ima od prejšnjih tudi dodatno prednost, ki ima praktično vrednost: večina jih vsaj dodobra obvlada nemški jezik!)

Medtem ko je sprejem gostov iz Nemčije tekkel po skrbno pripravljenem scenariju, naj bi tudi vsakdanjik Celjanov tekkel v upočasnjem ritmu poletja, obžarjen s soncem in utesnjen med dopustnikovanjem. Ta od oblasti predvideni scenarij sta za malenkost ogrožala dva dogodka: sestanek bančnikov in grožnja železarjev v Štorah, da bodo zaradi neizplačanega regresa začeli stavkati.

Tako je prvi, sestanek izvršilnega odbora Ljubljanske banke – Splošne banke Celje, v petek dolil dobrobršen del vročice direktorjem celjskih delovnih organizacij, napovedana stavka pa novemu vodstvu v Železarni. Banka je ne samo potrdila že svojo pretirano gospodarnost, temveč dala na znanje, da tudi njeni že sklenjeni dogovori ne držijo pregovorne bančne trdnosti, kar je posebej udarilo po že tako razmajani svetlini celjskega delavstva – po Emu.

Vodstvo Železarne Štore je očitno precenilo vzdržnost svojih delavcev, saj bi ti znova morali pogoltniti vabo v obliki obljube, da bodo že štiri mesece odlagano izplačilo regresa za letne dopuste končno dobili po kolektivnem dopustu, ki naj bi ga nastopili ta petek in bi trajal do konca avgusta. Ko naj bi se Železarna Štore predvidoma že tudi rešila blokade žiro računa. Vodstvo Svobodnih sindikatov v železarni je štiri mesece opozarjalo, da gospodarske razmere in vse večja kriza niso v prid okostenelim strokovnim službam in njihovi počasnosti, kot tudi ne prenovljenemu vodstvu. Kot smo že poročali, je po zapletih z že omenjeno banko in zaradi splošnih razmer v slovenskem železarstvu odstopil dipl. inž. Srečko Senčič, direktor železarne. Njegov odstop je med delavci izredno slabo odmeval. Najprej zato, ker naj bi inženir Senčič do konca uresničil svojo zamisel o sanaciji štorske železarne, in drugič zato, ker je s svojim odstopom sredi težav med delavce vnesel še večji nemir, saj jih je bila že skoraj petina na prisilnih dopustih in čakala na delo doma. Po drugi strani pa je v štorski železarni izredno odmevala vest (pozneje sicer zanikana) o preobsežnem železarstvu v Jugoslaviji in posebej v Sloveniji.

Tokratno bratenje s Singe-

nom je imelo skorajda državni značaj: poleg drugih in onih, ki so obvezna kulisa vseh tozadevnih in predvsem zastojkarskih slavnostnih pojedini, je bila celjska oblast podkrepjena z gospodom Vitodragom Puklom, podpredsednikom skupščine Republike Slovenije, z gospodom Maksom Bastlom (nekdanj zaposlenim v Cinkarni in Kovinotehni) ministrom Republike Slovenije in z Jožetom Župančičem, zdaj spet neodvisnim predsednikom zbora Skupščine Slovenije...

Gospod Peterle pri papežu, železarji pa na cesti

Celjanom in njihovim visokim predstavnikom v porajajoči se državi Sloveniji se še niso dodobra ohladile dlani po uspešno končanih pogovorih z Nemci iz Singena, ko so v ponedeljek že hudo brenčali telefoni. Vodstvo Ema je po hitrem izračunavanju in vrednotenju novih pogojev Ljubljanske banke – Splošne banke Celje ugotovilo, da jim ta zateguje zanko za vratom. Po junijskem slabšanju gospodarjenja banka zahteva dodatno varščino in zavarovanja. Težava Ema pa je tudi ta, da je največji dolжник prav tej – banki...

Življenje je tako naneslo, da je prav v času, ko je bil gospod predsednik Lojze Peterle pri spovedi pri papežu in se milostno priporočal za njegovo naklonjenost in pomoč, bi bilo v štorski železarni peščici delavcev dovolj, »vodstvo milostno prositi za nekaj, kar je njihovega...« in svojemu delavskemu svetu dopovedovati, da z dvema tisočakoma plače za redno delo ne more niti preživeti.

Delavski svet Železarne Štore je to ponedeljkovo jutro sejal po voznem redu in ob koncu obravnaval tudi zah-

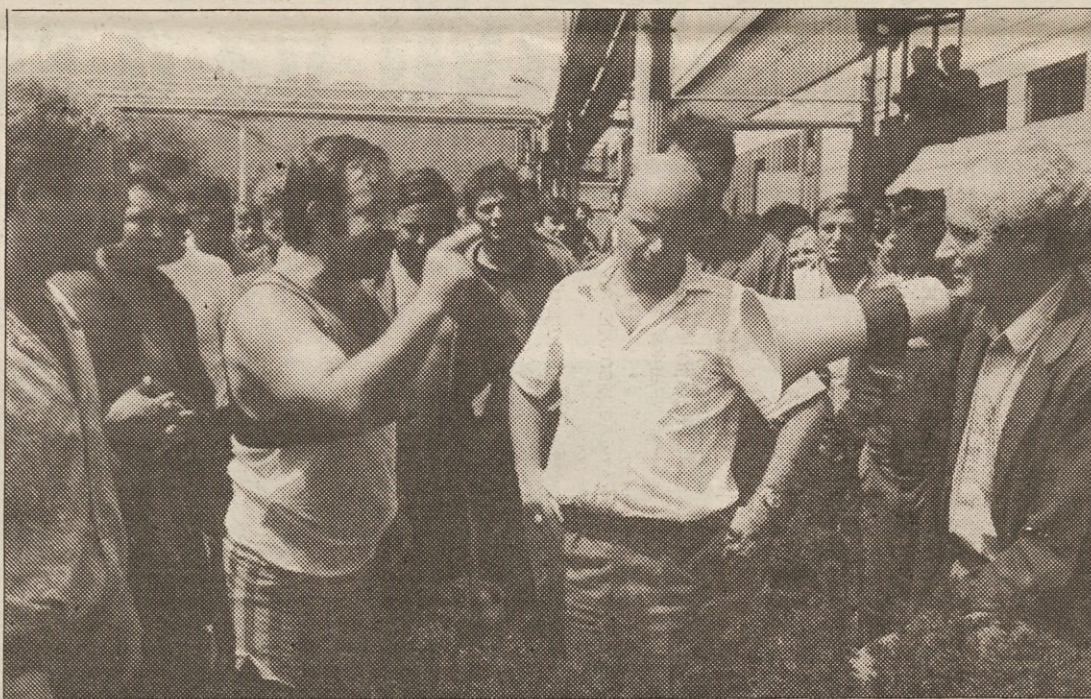
v danem trenutku za delavce ni moč ukreniti skoraj ničesar. Po uspešno izpeljani seji je predsednik delavskega sveta zadovoljen odrajal na dopust, stavkovni odbor pa se je zatekel po pomoč k vodstvu Svobodnih sindikatov, ki naj bi spet prevzelo nevhvaležno breme in prek internih informacij delavce seznanilo, kako in zakaj so se pogajanja iztekla znova v njihovo škodo...

»Jaz tega ne bom podpisal,« je bantil Tomo Majer, predsednik svobodnih sindikatov. »To naj delavcem razloži Ivan Krumperger, predsednik delavskega sveta. Naš sindikat

so med delavci očrnili, ker smo jim verjeli in smo zato stavko preklicali...«

Uradno naj bi stavkovni odbor stavko preklical ob desetih, ker mu je bilo obljubljeno, da bo delavski svet upošteval zahteve stavkovnega odbora in sindikata. Delavci so ne-

Težave celjskega gospodarstva se izmenoma pojavljajo v vsej tamkajšnji industriji, razen v Zlatarni. Zdaj pokajo že šivi v trgovini, drobi se moč Kovinotehne in Merxa.

Dipl. inž. Boris Marolt, v. d. direktorja v štorski železarni:

»Vem, da so vsa razmerja med osebnimi dohodki tudi v Sloveniji porušena, vendar zdaj ne gre več samo za golo preživetje, zdaj gre že za železarno...«

strpno pričakovali vesti s seje delavskega sveta, ki se je končala malo pred deseto, in izvedeli, da je delavski svet zahteve skoraj v celoti – obšel.

Dobrih deset minut zatem se je pred jeklarne zbrala skupina niti ne desetih delavcev, ki je glasno izražala svoje nezadovoljstvo in delavce pozivala k ponovni stavki. V naslednjih desetih minutah se je na vročem opoldanskem soncu (na planem je bilo okrog 50, pri pečeh pa skoraj 80 stopinj), zbrala že večja skupina delavcev, ki se je iz minute v minuto povečevala.

Med delavce je takoj prihitel dipl. inž. Boris Marolt, še ne mesec dni vršilec dolžnosti direktorja železarne, da bi jim poskušal pojasniti dejanske razmere železarne in ravnanje delavskega sveta.

»Mi vse te težave razumemo, vendar je treba razumeti tudi nas. Ne gre več za regres, ki naj bi ga mi delavci porabili za dopust ob morju. Regres potrebujemo, da bi preživel do plače!...« je razlagal Šaban Alić.

Direktor Boris Marolt je delavcem skušal dopovedati, da se je odnos slovenske vlade do njih spremenil: dovolili so jim odlog plačil nekaterih družbenih dajatev, podprli so njihov

Jecljajoči župan in vroča osvežilna pijača

Delavci so z žvižgom pospremili vse, kar je dišalo po starem, ponavljajočem. Izžvižgali so tudi Toma Majerja, ko je skušal razložiti potek pogajanj in ploskali Stanku Čretniku, prav tako aktivistu Svobodnih sindikatov in članu stavkovnega odbora, ki je oblikoval nove zahteve...

»Dajte nam karte, kot so bile nekoč, da bomo imeli vsaj hrano...«

Pred prihodom na delo popoldanske izmene se je stavkovni odbor z vodstvom sindikata umaknil znova na posvet, inženir Marolt pa se je o nastalih razmerah po telefonu posvetoval s tajnikom izvršnega sveta. Pred tem so uredili ozvočenje in se s ceste premaknili na zelenico, eni pod krošnje dreves, večina pa k mikrofonom. Ko so mikrofoni hoteli premakniti pod napušč s senco, delavci tega niso dovolili. »Naj tudi nje vsaj enkrat praži sonce in vročina, kot jo čutimo mi vsak dan,« so vpili.

K ogorčenju zaradi neizplačanih regresov so potem dodali izplačilo stimulacij 29 delavcem v jeklarni. Že pred tem pa so izrekli nezaupnico delavskemu svetu. Zakaj je bil denar za stimulacije nekaterim, denarja za regres delavcem pa ni?

Dipl. inž. Marjan Drogenik, direktor jeklarne, je delavcem povedal, da je on podpisal predlog za stimuliranje dela 29 delavcem. V povprečju so dobili poldrugi tisočak za uspehe v maju in juniju. Za to svojo odločitev, da je nagradil delavce za pridnost in kvalitetno delo, gre rade volje pred disciplinsko komisijo. »Toda, kako lahko zahtevate, naj ti vaši tovariši ta denar vrnejo, ker so ga trdo zaslužili, tega ne razumem...«

Po posvetu z občino je direktor predlagal, naj sprejmejo ponujeno rešitev v obliki izplačila polovičnega zneska do petka, ko gredo na kolektivni dopust, preostalo polovico pa bi izplačali po kolektivnem dopustu. Predlog je bil izžvižgan, delavci so se odločili, da bodo stavko nadaljevali. Stavka je počasi ohromila vso proizvodnjo, v njej niso sodelovali samo delavci iz upravnih in nekaterih režijskih služb. Poldne se je razvleklo v popoldan, popoldan se je prevesil v večer. Ob sedmih se je že povsem izčrpan direktor odločil, da se bo poslovil. S svojimi sodelavci se je dogovoril za dežurstva, enako so storili tudi člani stavkovnega odbora in vodstvo sindikata. Razprava po mikrofonom pa je tekla naprej. Tokrat je bilo na vrsti vprašanje, kdo je odločil zamenjavo osvežilne pijače s tropiccom, ki topel spominja na... in zakaj je njihov topli obrok šest dinarjev dražji od abonentskega kosila v hotelu kategorije »B«. Vročo razpravo je nato povzročil novinar lokalnega radia, ki je delavce v svojih poročilih ožmerjal, da so po izteku svojega »delovnika po stari navadi krenili lepo domov«, še hujšajo pa poročevalec Televizije Slovenije, ki je v dnevniku trdil, da v Štorah delavci sploh ne stavkajo...

Po jutru se dan pozna, bi rekli. Ogorčenje delavcev nad novinarji je z jutrom splahnelo, ponoči so stavkajočim

sanacijski načrt in odobrili svež denar za tržno donosne in zanimive programe...

»Zdaj ne gre več samo za regres, ki ga zaradi blokade žiro računa ne smemo izplačati, pa tudi denarja zanj nimamo... Prosim, zaupajte mi, dajte mi mesec dni časa...«

»Zakaj vedno zmanjka denarja, ko je treba delavca plačati! Zakaj nikoli ni zamud z izplačilom osebnih dohodkov onih v občini! Zakaj mora samo delavec plačevati zamudne obresti za neporavnane račune, če plačo dobi tudi deset dni po dogovorjenem roku. Z dvema tisočakoma plače za redno in nočno, pa delo ob praznikih, se ne da preživeti. Regres hočemo jutri...«

Med to, s klici in žaljivkami prekinjeno razpravo, sta se proti stavkajočim nenadoma pripeljala dva črna mercedesa, počasi ustavila, potniki so spustili šipe in buljili v na cesti zbrano množico. Voznika sta začela voziti umikati, inženir Marolt pa je vzdihnil: »in je šlo nekaj milijonov mark! To so bili poslovni partnerji iz Nemčije...«

postregli s sendviči in odprli okrepčevalnico. Sestankovanje je teklo v več smereh in na različnih ravneh. Nato je med stavkajoče prišel tudi »izdajalec«, inženir Srečko Senčič. Na vročem soncu je delavce »sesul« z branjem kronologije dogodkov, ki so po njegovem mnenju pripeljale železarno v Štorah tja, kjer je, tudi do traktorjev in novih obratov. Stanku Čretniku, ki je delavce miril in poskušal obdržati na zelenici železarne, ni bilo treba uresničiti dane obljube, da bodo to dopoldne, če seveda stavkovnemu odboru pogajanja ne bodo uspela, skupaj krenili pred občinsko skupščino. Med delavce je prišel sam župan, ki pa, kot je bilo videti, nima tovrstnih izkušenj in sposobnosti: s svojim nastopom je najprej delavce razburil, potem jih spravil v smeh, nato so ga zapustili in se umaknili v blagodejno senco, župan pa je izhlapel skozi tovarniško dvorano...

In končno so našli denar. Vsaj del denarja za prvih 17 najnižjih kategorij po njihovi vrednostni lestvici. Zdaj so lahko prekršili zakonodajo, zdaj sindikatu ne bo treba več prodajati železa, da bi iztržil denar za regres, kot je bilo tudi predlagano, zdaj, ko je stavka železarno zagotovo veljala trikrat več, kot znaša celotna vsota za regres, zdaj so zadevo rešili!

Tokrat je sindikatu uspelo, kaj pa jutri

Najbolj vneti govorci, ki po pravilu tudi v Štorah niso šli

pred mikrofoni, temveč živigali in zmerjali iz varnega ozadja z vztrajanjem pri stavki, niso dojeli, da bi skoraj ogrozili tako svoja delovna, kot delovna mesta vsaj petstotih sodelavcev. Po nekaterih razlagah celo 1.200 delavcev. Gre za enega izmed pogojev, od katerega je odvisna načrtovana sanacija štorske in odvisno preživetje vseh naših železarn. Prezaposlenost.

V štorski železarni je bilo že zdaj na seznamu okrog 500 delavcev, ki so doma ob zmanjšanem osebnem dohodku čakali na delo. Po eni izmed načrtovanih sanacij, naj bi bilo v štorski železarni kar 1.200 delavcev preveč.

Z reorganizacijo in prelevitvijo železarne v več podjetij, kot to načrtujejo, za nekaj sto delavcev v novih podjetjih ne bo dela. Zato je vodstvo Svobodnih sindikatov vztrajalo, da s stavko prenehajo še pred petkom, ker je pretela nevarnost, da ugaslih peči ne bi več zakurili niti po kolektivnem dopustu, temveč šele po neizbežni likvidaciji! Tako bi torej delavci sami s stavko sprožili stečaj in ogrozili svojih 1.200 delovnih mest! In ker se to na srečo ni zgodilo, zdaj po aktivisti Svobodnih sindikatov spet tolčejo, vendar drugi.

Trenutno v Celju ni bolj zmerjanih aktivistov, kot so to aktivisti Svobodnih sindikatov.

Toda, prav v hudih časih spoznaš, kdo je prijatelj in kdo – dvoj.

Janez Sever
Slike: Lucas

Humoreska

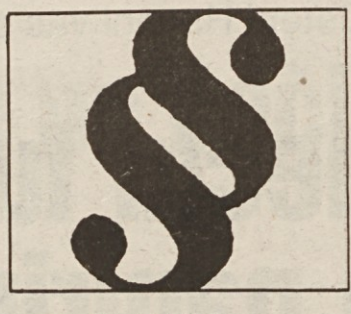
Štrajk v arestu

Demokracija je vzplamtela po naši deželi. V parlamentu se zmerjajo, ljudje javno preklinjajo, časopisi zvrčajo vlade (prejšnje in sedanje), delavci štrajkajo. In kot krona vsega je izbruhnil še gladovni štrajk v zaporu v Dobu.

Splazili smo se ob zaporniški ograji in naleteli na enega izmed stavkajočih. Z one strani, seveda. Tako je pogovor stekel skozi žico.

- Zakaj štrajkate?
- Hočemo za tretjino zmanjšano kazen.
- Ampak štrajki v zaporih pri nas do zdaj niso bili v navadi.
- Saj mi nismo zapor. Po marksistični terminologiji, ki se velja, smo kazensko poplajševalni dom.
- In v čem je razlika?
- Mi smo tu v delovnem procesu. Izdelujemo oziroma popravljamo ljudi.
- Torej je proizvodnja popravljenih ljudi zastala?
- Seveda. Če ne bodo kmalu ugodili našim zahtevam, se bodo že na pol popravljeni zaporniki spet začeli kvariti.
- Pa se ne bojite, da vas uprava zavora vrže na cesto?
- Ne! Kje pa bodo dobili druge arestante?
- No, naša domovina je polna ljudi, ki bi lahko bili tudi štrajkbreherci. In to so preizkušeni kadri, razni direktorji iz Elana, Iskre itd.
- Oh, iz teh se ne da narediti nič več. Ti so okoreli povratniki.
- Ampak zakaj štrajkate z odklanjanjem hrane?
- Zato, ker imamo demokracijo. V medvojni nehumanosti taboriščnih nikomur ni prišlo na misel, da bi se šel gladovno stavko, saj zapornikom skorajda niso dajali hrane. V humanejših zaporih so imeli posebne naprave, s katerimi arestant ni mogel zapreti ust in so mu vtili vrelo juho naravnost v želodec. No, v demokraciji pa je oblast preplašena, da bi se kakšnemu zaporniku kaj zgodilo.
- Pa vas uprava kaj skuša. Recimo, ali pazniki pred vami jedo in se mastijo z raznimi dobrotami?
- S takšnimi torturami še niso začeli. Mislim pa, da se tega ne upajo, ker bi to bilo zelo nedemokratično.
- Pa boste vztrajali do konca?
- Jasno, da.
- Torej lahko popravljalnica ljudi na Dobu gre v stečaj?
- Lahko.
- Torej boste ostali brez dela. In kaj potem?
- Bomo šli pa s trebuhom za kruhom v druge zapore. Saj jih je po naši ožji in širši domovini še dovolj.
- Razen zmanjšanja kazni hočete tudi pogovor s članom predsedstva, z Zlobcem. Zakaj ravno z njim?
- Čudno vprašanje. Zlobec je vendar naš zaščitni znak.

Bogo Sajovic

PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:
Kakšno je zakonsko varstvo sindikalnega zaupnika?

Odgovor:
Zakon o delovnih razmerjih (Ur. l. R. Slovenije 14/90) v 5. členu določa, da mora organizacija ali delodajalec sindikalnemu zaupniku zagotoviti možnosti za hitro in učinkovito opravljanje sindikalnih dejavnosti; sindikalni zaupnik mora opravljati sindikalno dejavnost tako, da ne zmanjšuje učinkovitosti delovanja organizacije ali delodajalca. Pogoje za delovanje sindikalnega zaupnika ter nadomestilo njegovega osebnega dohodka določi kolektivna pogodba. Nadomestilo osebnega dohodka se izplačuje v breme organizacije ali delodajalca, njegova višina ne sme biti nižja od osebnega dohodka, ki bi ga prejemal, če bi delal.

Tretji odstavek 5. člena določa, da sindikalnega zaupnika v času opravljanja njegove funkcije kot

tudi po njenem preteku, v roku določenem s kolektivno pogodbo, zaradi sindikalne dejavnosti ni mogoče brez soglasja sindikata.

- prerazporediti na drugo delovno mesto, v drugo organizacijo ali k delodajalcu,

- uvrstiti med presežke delavcev,

- ali ga kako drugače postavljati v manj ugoden ali podrejen položaj.

Sindikalnemu zaupniku zaradi sindikalne dejavnosti ni mogoče znižati osebnega dohodka in proti njemu začeti disciplinskega postopka.

S citirano zakonsko ureditvijo smo v pozitivnem pravu operacionalizirali kovencijo Mednarodne organizacije dela št. 135 o varstvu in olajšavah za predstavnike delavcev v podjetju in Priporočilo št. 143 k isti konvenciji.

Določilo 3. odst. 5. člena zakona o delovnih razmerjih je treba razumeti kot imuniteto sindikalnega zaupnika, ki pa ne pomeni absolutnega varstva. Gre za to, da glede sindikalnega zaupnika zaradi sindikalne dejavnosti v času opravljanja funkcije (in določen čas, opredeljen v kolektivni pogodbi tudi po prenehanju funkcije), ni mogoče sprejemati odločitev, s katerimi bi posegali v njegovo delovno-pravni položaj in pravice iz delovnega razmerja, brez predhodnega soglasja sindikata. Odločitve organizacije ali delodajalca v zvezi s 3. odst. 5. čl. Zakona o delovnih razmerjih torej niso pravno veljavne, če ustretni organ sindikata ni dal poprejšnjega soglasja.

Ana Križanič, dipl. iur.

Svobodni Sindikati Slovenije

Dr. Bogomil Ferfila

Slovo sovjetskega socializma in Gorbačova

Nekaj se premika tudi v rigidnosti administrativnih metod državnega upravljanja. Totalnost Gosplana, ki je vsako leto izdal ukaz po vertikalni navzdol do ministrstev in republik, nato pa od njih naprej do vsakega industrijskega in kmetijskega podjetja, se polagoma krha. Vendar od velikih proklamacij o podjetju kot socialističnem blagovnem produktu, o njegovem samostojnem poslovanju po gospodarskem računu, o delitvi po delu in samoupravljanju delovnega kolektiva, o državni regulaciji narodnega gospodarstva preko doziranja ekonomskih parametrov niso prišli prav daleč naprej. Samofinanciranje podjetij, sovhovizmi kolhozov je še bolj na papirju; amortizacija ne ostaja v podjetjih, marveč se centralizira (razen v združnih podjetjih in nekaterih državnih podjetjih); tudi materialne stroške za lastni sredstvi pokrivajo samo združna podjetja; sklad plač je v državnem podjetju enak lanskemu ne glede na rezultate (v zadržah pa je lahko bistveno različen). Zakon o zadržah je v primerjavi z zakonom o državnih podjetjih res naredil precejšen korak naprej.

Nasploh lahko rečemo, da je sektor kmetijstva na vseh področjih deležen posebne pozornosti (kar je glede na njegovo prazno stanje tudi razumljivo). Najboljše rezultate dosega revitalizacija družinskih kmetij, ki v urbaniziranih območjih obsegajo do 50 do 200 hektarov, v Sibiriji pa celo od 1500 do 2000 hektarov. Ker jim je dostopna tudi sodobna tehnologija, praviloma v zelo kratkem času dosežejo dvakratno produktivnost državnih obratov (in ob tem tudi tri do štirikrat večji dohodek od sovjetskega povprečja). Zanimivo je, da takšna dohodkovna diferenciacija povzroča veliko hude krvi med ljudmi in lokalnimi partijskimi organi, kar ima pogosto za rezultat razne blokade širjenja zasebne iniciative (ponekod tudi njeno ukinjanje).

Naj razdelek o reformah končam z dvema sovjetskima »biseroma«. O tem, da je tehnološko zaostajanje Sovjetske zveze na številnih področjih vse večje in

vse težje nadomestljivo, ni nobene dvoma. Vendar se problem še bolj zaplete, ko se vanj predpiše na prvi pogled edina možna rešitev – nakup sodobnih avtomatiziranih in robotiziranih strojev. Sovjetski ekonomisti so izračunali, da bi takšna modernizacija strojegradnje in kovinske predelovalne industrije, ki naj bi po ocenah ministrstva do leta 1995 za več kot trikrat povečala njuno produktivnost in dala 30 milijard rubljev ekonomskega učinka, v resnici povzročila kar 7 milijard rubljev – izgube (ker je cena novega stroja 5 do 6 krat višja od stare, produktivnost dela pa bi se povečala le za nekaj več kot dvakrat).

Na ideološkem, političnem, sociokulturnem področju pa je reformski proces resnično odprl številne (skorajda vse) tabu teme dolgo časa nedotakljivega sovjetskega cesarstva (še bolj indikativno v tem pogledu je razpad vzhodnonemškega ali romunskega socializma, ki se je skorajda lahko meril v urah). Ena izmed najbolj zgečkljivih se nanaša na privilegije in »sladko življenje« birokratskih elit.

Za časa Gorbačova so veliki razcvet (seveda spet v skladu z družbeno-partijskimi kriteriji) doživeli zasebni vikendi (dače), ki jih je mogoče zgraditi na državno dodeljeni zemlji. Bistvena določnica njihove vrednosti in uporabnosti je seveda njihova lokacija – ali so na samem robu mesta ali 100 ali 150 km stran; v gozdčku, ob vodi ali v hribu, na ravnicah itd. Ko je javnost odkrila, da so si v mestu Omsk partijske in uradniške elite rezervirale zase najlepši južni območje, je od visokega funkcionarja dobila takšno pojasnilo: »Omenjeni vikendi pomenijo za naše mesto strateško pomembno območje, kjer se v nujnih primerih lahko hitro sestanejo vsi ključni funkcionarji.«

Sovjetska ekonomika v letu 1990

Ob relativno majhnih rezultatih sovjetskih reform (v primerjavi z madžarskimi, slovenskimi, kitajskimi pred junijskimi dogodki)

je potrebno upoštevati, da se je perestrojka začela v državi, kjer so bili ljudje še nedavno poslani na sodišče, če so nekaj minut zamudili na delo, kjer se je koordiniranost v vseh aktivnostih dosegala predvsem s strahom itd. Sovjetska zveza je še skorajda na začetku mučnega in dolgotrajnega procesa iskanja sistema, ki bo lahko optimalno izkoristil ogromne potencialne njenega neizmernega ozemlja in številne delovne sile, velikih naravnih bogastev in sorazmerno razvite industrije. Za sedaj lahko z gotovostjo rečemo, da se tudi SZ pomika po istih tirnicah kot pred njo ali za njo vse reformno misleče socialistične paratvorbe: k ekonomskemu sistemu libertarnemu kompetitivnega integralnega trga in klasičnemu večstrankarskemu parlamentarnemu političnemu sistemu.

Vendar bi ekonomski del razglabljanj želel končati povsem pragmatično – s pregledom nekaterih gospodarskih trendov, ki se SZ obetajo v 1990. letu. Gre za sovjetske planske prognoze, za katere lahko ugotovimo, da bolehalo za isto boleznijo kot jugoslovanske: so nepopravljivo optimistične in prav toliko neuresničljive. Tako predvidevajo, da se bo v letu 1990 produktivnost dela povečala za 4 odstotke čeprav je v obdobju 1986–88 naraščala za 2,8 odstotka letno in so se zlasti leta 1989 potrošniško-motivacijske razmere močno poslabšale; da se bo učinkovitost izrabe inputa povečala za 2 odstotka (kar je celo 7-krat več kot je znašala njegova povprečna rast v obdobju 1986–88 za 0,3 odstotka); in da bo porast narodnega dohodka 4 odstoten (v obdobju 1986–88 2,8 odstoten).

Zaradi prevelike potrošnje na vseh ravneh planirajo, da bi v letu 1990 storili dva boleča reza – zmanjšanje vojaških stroškov za 6,4 milijarde rubljev ter kapitalnih investicij za 23,4 milijard rubljev. Vendar pa se bo za 8 odstotkov (približno 10 milijard rubljev) povečala proračunska alokacija sredstev za agroindustrijski kompleks in dosegla veličastno številko 116,5 milijard rubljev (kar je skoraj 2-kratna vsota vojaških iz-

datkov). Obstaja nevarnost, da se bo tako izničil ves potencialno pozitivni antiinflacijski učinek redukcije vojaških in investicijskih stroškov.

Sovjetska ekonomija je namreč zasičena z milijardami rubljev presežnega (nepokritega) denarja, ki ga potrošniki skušajo potrošiti kjerkoli in predstavljajo potencialni inflacijski dinamit (ob prehodu na bolj tržno ekonomijo). Kljub temu država v letu 1990 planira izdati še 10 milijard rubljev gotovine.

Ob tem sicer predvidevajo večji skok v produkciji potrošnih dobrin, vendar brez kakršnekoli realne osnove. O uvajanju poglavitnega antiinflacijskega ukrepa, zvišanju realne obrestne mere na njeno pozitivno velikost, pa zaenkrat, razen v zelo teoretičnih diskusijah, še ne razmišljajo.

Fenomen, imenovan Mihail Gorbačov

Brez korenitega preobrata SZ v 21. stoletju ne bo več svetovna velesila. Iz vsesplošne krize sovjetske družbe in sistema je moral vstati voditelj, kot je Mihail Gorbačov (ki ga sicer nihče ni pričakoval), čeprav je verjetno prišel prepozno. Sovjetska zveza je svoje karte vsaj na gospodarskem področju že zaigrala. Zavedanje brezizhodnosti krize socialističnega modela gospodarstva in družbe ali konsenz v partijskem vrhu (ki je imel in ima vse niti v rokah), da so korenite reforme nujne in da je Gorbačov oseba, ki jih lahko splelje, bi moralo nastati vsaj desetletje prej.

Na prvi pogled je Mihail Gorbačov glavno gibalno sovjetskih reform. Vendar, kdo je mož, za katerega je Richard Nixon dejal: »Ni tako hiter kot Hruščov, ima pa boljše sposobnosti pravičnega ocenjevanja. Prav tako odločen je kot Brežnjev, vendar mnogo bolj prožen. Ima diplomato iz pravne struke, vendar se je rodil kot magister za stike z javnostjo.« (Readers Digest, May 1988.) Ali je elegantni lider evropskega tipa, bolec za napredek v konservativni deželi ali le branjevec s frazami? Ali bo njegova usoda sledila zgledu Allendeja ali Petra Velikega?

Gorbačov zahteva revolucionarne spremembe v sovjetski družbi, glasuje pa tudi za uporabo enot Ministrstva za notranje zadeve pri dušenju demonstracij in nemirov. Še januarja 1989 je govoril močno konzervativno, če že ne kar reakcionarno (celo za sovjetske standarde): »V sedanjih razpravah nekateri trdijo, da je okvir socializma preozek za perestrojko. Vse več se govori o poli-

tičnem pluralizmu, večstrankarskem sistemu in celo o zasebni lastnini ter da perestrojka ne more odkriti potencialov socialistične ureditve. To pa pomeni nezaupanje v naš sistem, v naše ljudi, partijo in naše socialistične institucije.

Prav tako moram reči, da so pod krinko glasnosti poskušali napasti KPSZ, partijo, ki je začela perestrojko, ki danes spodbuja demokratizacijo in pospešuje vse procese perestrojke ter se tudi sama globoko renovira.« (Pravda, 8. januar 1989)

Seveda se ob takšnih in podobnih govorcih vedno postavlja vprašanje – ali Gorbačov to, kar govori, resno misli, ali le politizira v skladu z razmerjem moči v partijskem vrhu. Prav gotovo tudi sam dobro ve, da mu zunanji izvedenci za Sovjetsko zvezo napovedujejo le nekaj let, ker njegove reforme ogrožajo in rušijo tradicionalne stebre moči v sovjetski družbi; da mu je celo sodelavec Boris Jelcin ob svojem nedavnem »skandaloznem« obisku v ZDA prisodil še eno leto »življenja«.

Američani o njem pišejo kot o prepričanem komunistu, ki se po najboljših močeh trudi napraviti sovjetski komunistični sistem bolj učinkovit, vendar danes (na kratki rok) se izpolnjuje vse napovedi, ki naj bi spodbudile njegov stolček: gospodarski zastoj in nizažodovanje doma; vse večji debakli ne v kontroliranju temveč celo v sodelovanju z neruskimi narodi in republikami, pred vrati je razpad socialistične Vzhodne Evrope; vzporedno z vsem tem pa se krusha ugled in moč Sovjetske zveze v njenih interesnih območjih in v svetovnem merilu nasploh.

Ali se bliža njegov odhod s politične scene, kar bo skoraj gotovo spremljano z eksplozijo vojaškega nasilja, blokiranjem ekonomske in politične reforme, partijsko diktaturo?

Ali se vse to lahko zgodi tudi z Gorbačovem »v sedlu«, podobno kot to velja za »Kitajsko zimo«, ki je skoraj povsem očrnila reformski sijaj Deng Xiao Pinga?

Verjetno Mihail Gorbačov dobro ve, da človek največkrat ne more narediti tistega, kar lahko stori čas. Čas pa so ljudje, v Sovjetski zvezi pa so to predvsem funkcionarji: partijski, državni, mladinski, republiški, itd. Če so funkcionarji slabi, jih je potrebno zamenjati, vendar ne od zgoraj, zamenjati jih morajo ljudje sami. Ljudem hoče dati moč: »Imate toliko pravic, kolikor jih lahko vzamete. Pokažite svojo pobudo in v boju boste pokazali in uresnili svojo moč.«

Če bi do tega res prišlo ali ne, bi to pomenilo sesutje sovjetske par-

tije in njenega vodje? Verjetno samo partije (glej razmere v Sloveniji). Vodja ostane vodja, si že najde svojo piramido (Miloševiću in Kučanu ni nič škodilo, ko sta iz partijskega trona preselila na republiškega). Gorbačov noče namesto ljudi »plavati čez reke demokracije«, noče zamenjevati funkcionarjev od zgoraj. Morda upa, da zato tudi njega ne bodo zamenjali od zgoraj, kot je nekoč predvidel to možnost v televizijski oddaji.

Prav gotovo pa je vnesel veliko novega celo v partijske vrhove, ki so vedno imeli svojo logiko obstoja in razvoja. Prvič v sovjetski zgodovini (izvzajem Leninsko obdobje) kaže, da je v imenovanju članov politbiroja storjen pomemben premik od klasične relacije varuh : varovanec kot dosedanja temeljnega vira promocije k primatu tehokratskih sposobnosti in generacijske pripadnosti. Nekatera mesta v politbiroju so vedno zavzemali specialisti, večinoma pa so bila rezervirana za ljudi, ki so vse življenje delali za partijo. Tudi Gorbačov ni nikdar delal zunaj partije. Po letu 1985 pa imajo praktično vsi novoimenovani člani politbiroja izkušnje v specialističnem delu ali v partiji ali v državnem aparatu (sekretariatu ali svetu ministrov). Od 13 članov politbiroja, ki jih je imenoval Gorbačov (Ligačov, Rižkov, Sokolov, Talcin, Jelcin, Zajkov, Slunkov, Solovjev, Jakovljevič, Nikonov, Jazov, Maslukov, Razumovski) samo Jelcin in Zajkov nista delala v Svetu ministrov ali nekem ministrstvu, oba pa sta bila zaposlena v predsedstvu vrhovnega sovjeta (kar je državna analogija politbiroja).

Brežnjev ni spustil tehokratov v politbiro, dokler si ni utrdil svoje pozicije (še po letu 1972), zato je vprašanje, kako se bo ta specialistični del vedel do Gorbačova, katerega pozicija ni bila prav trdna še nikoli.

Sicer pa je njegovo politično vedenje skoraj popolna umetnost balansiranja med različnimi političnimi alternativami. Ko se (preveč) izrazi konzervativne težnje, nastopi kot radikal. Ko prevlada radikalnost, ostane konzervativen. Kaže, da je centralistična usmeritev idealna pozicija Mihaila Gorbačova. Nikoli ne dovoli absolutne prevlade ene izmed spopadajočih se usmeritev, marveč nastopa v vlogi pomirjevalca in koordinatorja antagonizmov (čeprav je tudi v SZ, kakor v večini socialističnih držav, levičarstvo in desničarstvo zamenjalo svoji tradicionalni mesti in podobni).

Konec

Pri Dolenčevih na Četeni Ravani vas pozdravijo s češnjevcem

Kjer kmečki turizem ni le na papirju

Na koncu vasice Javorje, visoko nad slikovito Poljansko dolino, kjer se ozka cesta vijuga proti Žetini in vedno mikavnemu Blegošu, je desno odcep za Četeno Ravan. Opremljen je z več kašipoti, ki popotnika opozarjajo na bližnji Stari vrh, ob belih zimah pravi smučarski raj, in na domačije s kmečkim turizmom.

Teh je v Škofjeloškem hribovju kar nekaj. Slove po svoji izvirni in kakovostni ponudbi, domačnosti in prijaznosti lastnikov. To pa je tisto, kar sicer lahko iščemo v našem turizmu z lučjo pri belem dnevu, pa zlepa ne bomo imeli sreče. No, je že tako. Kdor hoče, zmore, oziroma, kot pravi znan pregovor, kjer je volja, je ponavadi tudi pot. Za delo na zemlji, v hlevu in povrh še v gozdu pa je treba nemalo dobre volje. Še posebej, če moraš vsak dan skrbeti še za deset, dvajset go-

stov, ki, razumljivo, niso vedno prav z vsem zadovoljni.

Na občini niso brez posluha

V Sloveniji smo v preneka-terem koncu želeli, da bi zaživel turizem na vasi in oddaljenih domačijah, kjer je priložnosti za oddih in sprostitve več kot kjerkoli drugje. Pa v glavnem ni bilo kaj dosti sreče. Morda zato, ker smo to sicer zanimivo gospodarsko dejavnost razvijali in pospeševali le z besedami in na sestankih, pa premalo z dejanji in potrebno pomočjo zainteresiranim kmetijam. Zato je marsikje začetna zagnanost splahnela, ljudje pa so se spet povsem predali svoji zemlji. Pa ne povsod...

»S politiko Škofje Loke smo ljudje, ki se ukvarjamo s kmečkim turizmom, zadovoljni. Občina ne gleda na to

dejavnost kot na svojo pipico, iz katere naj bi nenehno curil dohodek, temveč iz precej širšega zornega kota. Zato smo se tudi sami odločili, da na stečaj odpremo svoja vrata, ljudem, ki si žele miru in domačnosti. In nismo se premislili. Pri svoji prvotni odločitvi smo tudi ostali...« pripoveduje Pavel Dolenc, gospodar kmetije na Četeni Ravani. Po domače pravijo Dolenčevi sreče. Morda zato, ker smo to sicer zanimivo gospodarsko dejavnost razvijali in pospeševali le z besedami in na sestankih, pa premalo z dejanji in potrebno pomočjo zainteresiranim kmetijam. Zato je marsikje začetna zagnanost splahnela, ljudje pa so se spet povsem predali svoji zemlji. Pa ne povsod...

»Pravite, da ima občina posluh za kmečki turizem? Ga občutite na lastni koži?«

»Seveda, zato tudi vlagamo v nove zmogljivosti. Če smo doslej oddajali sobe druge kategorije, jih bomo prav kmalu tudi prve. Za zdaj se dejavnost obrestuje in če ne bo večjih sprememb, bo sčasoma v teh

hribih še več življenja. Počitnice so namreč tudi zanimive v vseh letnih časih...«

– Pa davki?

»Posebnega davka na kmečki turizem, v naši občini ni. Tri odstotke od dohodka odrinemo za skupno reklamo. In to je vse. To se mi zdi pošteno in obenem pametno. Vsak začetek je težak, zato na štartu ne kaže nič drugega kot pomagati...«

Vas je še za poštarja predalec

Ko človek potrka na vrata Dolenčevih, dobi za dobrodošlico silce najboljšega, domačičešnjaveca. In tako je bilo tudi ta dan, ko so se po letu dni sešli na Četeni Ravani spet prijatelji, ki tu že dolga leta preživljajo svoj letni dopust. Med tistimi, ki sem zahajajo že trinajst let, je družina Kastelic iz Ljubljane. Že dvanajstič sta se letos pripeljala iz daljne Flandrije tudi Antoon Bonn z ženo Gertruido, ki sta bila pred tem še teden dni v tirolskem hribovju. Mimogrede, kavelje je tale Antoon. Slovenijo pozna, kot da bi bil tu doma, med drugim se je povzpel tudi na Triglav. Sicer pa ljubi svet predvsem iz ptičje perspektive. Bil je poklicni pilot, sedaj, ko ima šestdeset let, pa je njegov knjiček letenje z zmajem. Kapo dol! No, stari družini na Četeni Ravani sta se ta dan pridružila tudi za-

Pavel Dolenc že polni dve desetletji združuje delo na kmetiji s turistično dejavnostjo. Oddaja sedem sob in beleži do 1600 prenočitev letno.

konca Jurač, pa mlajši par iz Ljubljane in še nekaj posameznikov, drugače starih dobrih znancev. Z menoj vred, ki sem v nasprotju z drugimi prisvetil k Dolenčevim nenapovedano, se nas je ob kosilu zbralo enajst. Na mizi je bil domač kruh, velika skleda vroče jote, za poobede pa še flancati in kompot iz sadja, ki je dozorelo na bližnjih vejah.

»Zaenkrat lahko sprejme naša hiša do 20 gostov,« po obedu nadaljuje Pavel Dolenc. »Oddajamo sedem sob, kmalu pa bodo nared še nove. Goste imamo poleti in pozimi, še posebej, če je na smučiščih Staroga vrha kaj snega. Smo v neposredni bližini žičnic, zato je pozimi tu zelo živahno. V letu dni smo doslej zabeležili že 1600 nočitev, s tem, da se turisti zadržujejo pri nas v povprečju kakih sedem dni. Nekateri tudi več...«

Četena Ravan je le malomanj kot 1000 metrov visoko zato so tudi najbolj pasji poletni dnevi tu manj pasji kot nekje v dolini, kjer je manj gozdov in osvežujoč sapic pa zato več asfalta, prahu in zadaha po kanalih.

»K nam se zatekajo ljudje, ki si želijo mir, radi hodijo po gozdu in uživajo v odmakljenosti od mesta. V poletnem času je tu veliko borovnic, sedaj zorijo maline, kasneje bodo zelo verjetno tudi gobe. Seveda imamo v hiši televizijo, knjige, klavir... sicer pa, kot že rečeno, prihajajo ljudje k nam zato, da bi se naužili miru, dobrega zraka in številnih lepot škofjeloškega gorovja...«

Ja, turisti so tu prav srečni, da so tako »bogu za hrbtom«. Vas je visoko, da je še za poštarja predalec. Po časopise, račune in podobno je treba dol v Javorje. Sicer pa do Poljan, ki leže ob glavni cesti Škofja

Dr. Rasto Ovin je docent na mariborski Visoki ekonomsko-komercialni šoli, prodekan za znanstveno in raziskovalno dejavnost, je tudi stalni sodelavec Instituta za ekonomsko diagnozo in prognozo na VEKŠ. Diplomiral je na VEKŠ, magistriral na ekonomski fakulteti v Zagrebu, doktoriral pa na ekonomski fakulteti v Beogradu. Študijsko se je izpopolnjeval v Ženevi in Salzburgu.

Kot docent je izvoljen za področje ekonomske politike ter nosilec predmeta teorija ekonomske politike, ki ga poslušajo študentje tretjega letnika. Glavnina njegovega raziskovalnega dela je povezana z delovanjem IEDP, kjer pokriva področje analize učinkovitosti gospodarskega sistema in ekonomske politike Jugoslavije ter mednarodne komparativne analize.

Poleg analiz gospodarskih gibanj, še posebej razmerij cen, katerih rezultate objavljate v Biltenu EDP in drugih publikacijah instituta, primerjate ravni produktivnosti v SFRJ in Avstriji. Čemu ste se odločili prav za Avstrijo in kakšne so bistvene ugotovitve dosedanjih analiz?

Z uporabljenimi metodami bi lahko SFRJ primerjali s katerokoli deželo. Za Avstrijo smo se odločili, ker nam je dobro dostopna njihova statistika, sistem zajemanja podatkov je dokaj primerljiv, predvsem pa lahko zaradi njene bližine testiramo rezultate naših raziskav z razmeroma nizkimi stroški.

Za prvo leto primerjave smo izbrali leto 1979, ki je bilo glede na gospodarska gibanja v obeh deželah razmeroma ugodno. V naslednjem letu sta obe deželi občutili posledice drugega naftnega šoka, k nam pa so takrat poleg tega pričeli prihajati še računi za nesmotrno gospodarjenje v 70-letih. Rezultati analize nazorno kažejo, da razvitih evropskih dežel, kot je Avstrija, v razvojnih stopnjah ne le ne uspevamo dohitevati, temveč da se vrzel v ravni gospodarske (in splošne) razvitosti med deželama veča. To zelo razločno kažejo rezultati ponovljene analize za leto 1984.

Medtem ko je bilo povprečno zaostajanje izbranih industrijskih panog leta 1979 še 1,9-kratno, je raven produktivnosti v avstrijskih dejavnostih leta 1984 prekašala našo že za 2,4-krat. Glede na sedanja gibanja v razvoju proizvodnje, tehnologije, naložb itd. pričakujemo, da se bo ta razlika kasneje še povečala. Kljub nekaterim pozitivnim rezultatom (npr. razmeroma uspešno zmanjševanje iracionalne uvozne odvisnosti v začetku 80 let) moramo opozoriti, da se je naš zaostanek močno povečal ravno v letih okrevanja svetovnega gospodarstva (1983 in 1984). To seveda pomeni, da je naša razvojna moč tako oslabela, da nam pri tem niso mogle pomagati niti ugodne zunanje razmere.

Torej so razlogi za naše stalno zaostajanje zgolj notranji?

Da in ne. Kot zunanje razloge lahko upoštevamo kakovostne spremembe v svetovnem gospodarstvu. Prodor neokonzervativizma v gospodarske politike najvplivnejših dežel, kot sta ZDA in Velika Britanija, ki so jima na tak ali drugačen način sledile tudi druge razvite dežele, je prinesel tudi ozračje čistih gospodarskih računov ne le glede proračunskih izdatkov in socialne politike, temveč tudi v medsebojnih gospodarskih odnosih v svetovnem gospodarskem prostoru.

Takšnim razmeram so se z učinkovitejšo proizvodnjo in kvaliteto ter večjim notranjim gospodarskim redom odzvale nekatere dežele, ki so bile prej v Evropi znane po višjih stopnjah inflacije (Italija in Francija), znan je primer »novo industrializiranih dežel« jugovzhodne Azije. Svojo gospodarsko podobo je začela naglo spreminjati Kitajska, očitno ji sledi tudi SZ. Teh sprememb mi ne dohajamo, ta čas pa smo (in to delamo še sedaj) vztrajno uporabljali za neproduktivne razprave o lepotnih spremembah sistema. To pa je notranji razlog.

Ena izmed zanimivih ugotovitev vaše analize je, da je zaostajanje na različnih ravneh različno. Kaj bi lahko povzeli iz tega?

Rasto Ovin

Učinkovitost jugoslovanskega gospodarstva

To je tudi empirična potrditev opozoril ekonomistov, da smo relativno najmanj učinkoviti na področjih, kjer se pokažejo »posebnosti« našega družbenega modela organizacije proizvodnje. Ta ugotovitev temelji na primerjavah fizično izraženega produkta na zaposlenega, denarno izraženega produkta na zaposlenega ter na primerjavah družbenega proizvoda na prebivalca z ravniyo vseh fiskalnih obremenitev glede na ustvarjeni proizvod.

Rezultati primerjave fizične produktivnosti v industriji (kar se nanaša na obrate) kažejo na relativno majhne razlike med SFRJ in Avstrijo, saj je koeficient za leto 1984 znašal okoli 1,8. Konkretno je to zaostajanje v glavnem posledica razlik v tehnološki opremljenosti, v tehnološki in splošni disciplini ter v merilih zaposlovanja. Na tej ravni je seveda močno občutiti učinek »uvožene« produktivnosti, ki jo zagotavljajo tehnične sposobnosti uvožene opreme in znanja.

Denarno izražen produkt upošteva uspešnost podjetij. Nanj ne vpliva zgolj obseg proizvodnje, temveč tudi njena tržnost (asortiment, dosežena raven cen) in kakovost. Slabši rezultati pri tem kazalcu (koeficient 1984 je bil okoli 2,4) opozarjajo, da smo pri enakih primerjanih proizvodih bolj zaostajali glede uspešnosti kot glede učinkovitosti podjetij.

Krivo da to moramo razdeliti med sistemske omejitve za tržno obnašanje naših podjetij ter slabšo »produktivnost« komercialnih služb, kar pa ima spet delno sistemske ozadje. Namesto da bi se ukvarjali s problemi tržne narave, se mora tudi ta del poslovnih struktur velik del časa ukvarjati z odpravljanjem posledic raznih »gospodarskih« ukrepov, da o administrativnem urejanju sploh ne govorimo. To je sploh osrednja skrb poslovnih delavcev v naših ozidih, ki jim tako lahko ostane kaj malo časa in energije za razmišljanje o potrebnem prelohu na inovativno poslovanje itd.

Natančno je razlike na ravni družbe težko opredeliti, saj ne moremo povsem zaupati podatkom o družbenem produktu na prebivalca (različne strukture prebivalstva, gospodarstva in industrije v primerjanih deželah ter pristranost preračunavanja v dolarje po statističnem tečaju). Da pa je razlika na tej ravni zelo velika, lahko vseeno ugotovimo. Izhajali smo iz tega, da vsi izdatki za kolektivno porabo govorijo o razširjenosti nadgradnje. Ko smo jih primerjali z ustvarjenim produktom, smo videli, da se tako SFRJ in Avstrija (za obdobje 1976 do 1980 – razmerja pa se do danes niso bistveno spremenila) nahajata v skupini dežel z najvišjo stopnjo obremenitve (v povprečju več kot 40 odstotkov). V tej skupini so še Švedska, Norveška, Danska in dežele Beneluxa, ki so imele družbeni produkt več kot 10.000 ameriških

dolarjev na prebivalca in imajo močno razvito kolektivno porabo.

SFRJ se s takratnimi 2.500 dolarji uvršča med manj razvite evropske dežele (Španija, Grčija, Portugalska, Turčija), ki pa so za kolektivno porabo izdalej v povprečju 24 odstotkov produkta. Na veliko zaostajanje na družbeni ravni torej sklepamo, poenostavljeno povedano, iz relativne učinkovitosti zaposelnih, ki so sposobni ustvariti enega najmanjših povprečnih produktov v Evropi.

Kaj pa razlike v velikosti podjetij? Ugotavljate, da so naša podjetja v primerjavi z avstrijskimi prevelika, hkrati pa ekonomisti nikoli niste podpirali ustanavljanja tozdov.

Eno je nesmiselno drobljenje in prekinjanja tehnoloških, informacijskih in drugih procesov s tozdiranjem v podjetjih, kakršna pač so, drugo pa so merila za rast podjetij. Naš povojni razvoj se je močno opiral na tako imenovano ekonomijo obsega, na velikanska podjetja in kombinata, s čimer smo želeli doseči (in ponekod s tem tudi uspeli) gospodarskejšo proizvodnjo. To je logika realsocialistične ekonomije, ki se ponaša s tonami, metri in količinami sploh. Merila v blagovni proizvodnji (za trg) pa so drugačna: tam se mora proizvajalec, če se želi obdržati na trgu, prilagajati spremembam, ki so v različnih dejavnostih različne in so odvisne predvsem od tehnologije ter od spreminjanja potreb kupcev.

Tipičen primer za to je na eni strani proizvodnja papirja, pri čemer tehnološki postopek skoraj določa povprečno velikost podjetja – in razlike med Avstrijo in Jugoslavijo praktično ni. Povsem drugače pa je v predelovalni industriji, kot je npr. proizvodnja oblačil. Po naših podatkih povprečno avstrijsko podjetje v tej dejavnosti glede na število zaposlenih ne dosega niti četrtine našega! Po tem lahko sklepamo, koliko so bila podjetja v enem in v drugem primeru odvisna od tržnih razmer in koliko se lahko ena in druga prilagajajo tržnim razmeram. To velja kljub temu, da so avstrijski proizvajalci mnogo bolj strukturirani glede na večje razpone v ravneh dohodka med skupinami prebivalstva, medtem ko je ta razpon v povprečju pri nas manjši, kar je tudi upravičilo za usmerjenost v masovno proizvodnjo.

Glede na to se verjetno tudi vi zavzemate za večje uveljavljanje ekonomskih zakonitosti pri nas. Vendar, ali ne bi to ob sedanji regionalni strukturi in sestavi proizvodnje ter zaposlenosti pripeljalo do novih (predvsem socialnih) problemov?

V zvezi s tem z javnostjo na veliko manipulirajo. Nenehno govorijo, da bodo zaradi uveljavitve trga ali zaradi stečajev slabih podjetij ogrožena mnoga delovna mesta. Tu gre za nespornost ali pa za zmotno

mnenje, da je moč delovanja ekonomskih zakonitosti omejiti le na sankcije. To ni res. Sprijazniti se z delovanjem tržnih zakonov pomeni odpreti vse trge in gospodarski prostor v celoti. To pa poleg sankcij pomeni tudi spodbudo (na trgu se vendar deli produkt) za prihajajoče. To so bodisi novi ponudniki proizvodov in storitev ali pa tisti, ki so v prejšnji obliki »propadli«, se z novimi spoznanji reorganizirali ter se ponovno borijo za svoj položaj na trgu.

Pri »uveljavljanju« ekonomskih zakonitosti je problem pri nas že star in je ta, da imamo množico monopolov – praktično ima svojega že vsaka gospodarska in negospodarska struktura. Tu mislim tudi na politiko, ki je s tem začela prva. To je po mojem tista blokada, zaradi katere ne moremo naprej, tako v demokratizaciji medsebojnih odnosov kot tudi pri spreminjanju gospodarskega sistema, kljub temu da smo videti enotni glede vprašanj drobnega gospodarstva, zemljiškega maksimuma, naložb občanov itd.

Za samoupravno zavest bi se nasploh lahko reklo, da je v krizi. Ali ste tudi vi kritično razpoloženi do samoupravljanja glede na to, da se kot sistem pri nas ni dokazalo za učinkovito?

Menim, da je potrebno razlikovati samoupravljanje kot miselno družbenoekonomsko formacijo od samoupravljanja kot realnega elementa sistema (tistega, na katerega se ljudje odzivajo).

Zahteva človeka, da odloča o svojem življenju in delu, je naravna.

Mislím, da je ta najmočnejša v najrazvitejših deželah, kjer ljudje v povprečju (zaradi višje življenjske ravni, ki prinaša nove zahteve, zaradi vse boljše sistema informacij itd.) tudi pridobivajo vse večjo družbeno zavest.

Kot miselna sistemska tvorba, postavljena »od zgoraj«, v razmerah, ko ljudje še nismo izoblikovali tovrstnih potreb, se je samoupravljanje sprevrglo v element kontroliranja poslovnih struktur v podjetjih. Takšno samoupravljanje se je izrodilo, saj je bilo mišljeno kot sistemska podpora za opuščanje tehnološke subordinacije, ka se danes kaže v zelo nizki splošni stopnji tehnološke discipline.

Do sedaj ste opozorili na mnoge probleme, nas pa zanimajo tudi vaši predlogi za odpravo prikazanih nesorazmerij. Kako reorganizirati kolektivno porabo, za katero ugotavljate, da za svoje delovanje porabi nesorazmerno velik del družbenega produkta?

Pri kolektivni porabi (splošni in skupni) delim dejavnosti in institucije na tiste, ki pripomorejo k učinkovitejšemu razvoju, ter na tiste, ki z narodnogospodarskega stališča pomenijo breme. Med prve bi prištel strukturo, ki je nujna, da bi delovala osnova na področju zdravstva, kulture, izobraževanja, ki smo jo dosledaj ustvarili. Spomnim se Stihovega logičnega razmišljanja o tem, kakšne delovne rezultate lahko pričakujemo od zdravega kulturnega in izobraženega človeka in nasprotno od bolnega, nekulturnega ter neizobraženega. Povsem drugače pa bi obravnaval strukturo, ki se je nagrmadila (tudi okrog omenjenih dejavnosti) kot rezultat »specifične« organizacije naše nadgradnje.

Cilj takšne razprostrtnosti in razpredenosti vseh vrst družbene režije, kot jo imamo, ni izboljšanje storitev za ljudi, temveč hiperregulacija in hiperkontrola. Kako naj si drugače razlagamo to, da mora podjetje v ZR Nemčiji v letnem poročilu ustreznemu organu dostaviti 25-50 podatkov, medtem ko vsebujejo obrazci, ki jih morajo naša podjetja izpolniti za zaključni račun, že prek 800 podatkov.

»Izprazniti« take strukture je predvsem političen problem, manj pa tudi socialni in ekonomski. Možnosti, ki bi jih dobili, če bi odprli gospodarski prostor za vse ustvarjalne pobude, bi precej posrkale te kadre. Tudi za financiranje takšnega prestrukturiranja so možnosti, in to od tujih naložb do prihrankov občanov pa tudi gospodarstvo bi rado prispevalo nekaj, samo da bi lahko laže zadihalo.

Bogomil Ferfila

Loka—Žiri, ni daleč. Le dve uri hoda. Toliko, morda malo več, pa je tudi do vrha Blegoša, ki nudi svojim obiskovalcem ob jasnih dnevih sanjski razgled na vse štiri strani neba.

Sv. Jurija je namalal Ive Šubic

Sicer pa je za vse, ki se odločijo za kmečki turizem oziroma za oddih na Četeni Ravani, kar precej možnosti za aktivno razvedrilo. Poleg hoje, sprehodov ter daljših in krajših izletov si lahko človek privoščiti še marsikaj drugega. Temeljitega ogleda so vredne

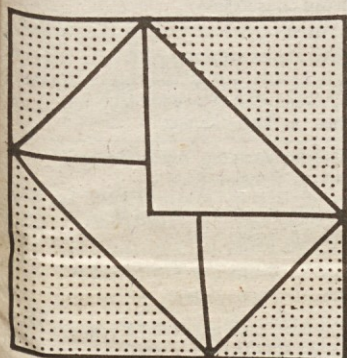
številne krajevne znamenitosti, velja pa obiskati tudi nekatere prireditve, ki jih organizirajo tamkajšnja turistična društva. Te dni bo na Starem vrhu spet tradicionalni dan oglarjev, ki se ga ob lepem vremenu udeleži veliko ljudi.

Tudi več tisoč. Iz obeh dolin, Sevske in Poljanske, od blizu in daleč.

— Pavel Dolenc, v svojo hišo sprejemate goste, nikomur ne odredite gostoljubja, pa čeprav se človek ustavi pri vas le zato, da se oddahne in priveže dušo. Pa vsekakor sta zemlja in delo na njej na prvem mestu, mar ne?

Okoli domačije Dolencev je pod krošnjami sadnih dreves več prijetnih koticov za oddih in počitniški klepet. V neposredni bližini pa je tudi lepo teniško igrišče, če je komu bolj do rekreacije kot oddiha.

PREJELI SMO

V boju za staro pravdo

Medtem ko se oblast (samozvana nova gospoda) igra politične igrice narodne narcisoidnosti, kliče k nekakšni spravi, pohajkuje po bližnjih in daljnjih logih, brska po kosteh davno preminulih ter poziva naše nekdanje pijavke od blizu in daleč, naj pridejo nazaj v obljubljeno deželo (da bi okrepili njeno pozicijo), pa delavec drsi v bedo, odrinjenost in utesnjenost. Eno nesvobodo mu skušajo nadomestiti s še večjo. V tej naj bi bilo delo le sredstvo za oplajanje kapitala in delavec le orodje brez vpliva na odločanje o delu in rezultatih svojega dela.

Nove komuniste — prenovitelje, so na oblasti zamenjali stari — občasni komunisti, ki so že v teh nekaj mesecih svojega vladanja pokazali, kje in kako so se vzgajali. Njihov odnos do proklamirane demokracije in do (v predvolilnem boju poveljevanega) naroda kažejo stalni poskusi nadzora nad informacijskimi sredstvi, nad sodstvom, grožnje z nacionalizacijo premoženja političnih nasprotnikov (bivših DPO) ob hkratnem vračanju kapitala svojim zaveznikom (cerkvi), hajka na rdeče direktorje — zato ker so rdeči in ne zato, ker slabo delajo (najbolj so jim v zobeh prav tisti, ki dobro delajo) in ne nazadnje — sam način razpravljanja in odločanja v skupščini RS. Narod so zdaj kar oni (iz Demosa) in vrhunec DEMO(S)kracije je preglasovanje. Njihovi poslanci, ob tem, lahko prihajajo na seje skupščine le z opranimi in sfriziranimi možgani. Drugačnost mišljenja med njimi je prepovedana (očitno novi leederji ne morejo brez toliko kritiziranega demokratičnega centralizma). Niti na kraj pameti jim danes ne pade več kak referendum, zbiranje podpisov... (npr. o deklaraciji o suverenosti, o vračanju lastnine bivšim lastnikom...), kot je bilo to v dobrih starih časih, preden so, tudi z našo pomočjo, priplezali v državniške fotelje. In delavci (ki pomenijo velik del tega naroda) bi imeli k tem in podobnim stvarim kaj reči. Ker delavske stranke ni med članicami Demosa, niti je ni v opoziciji

»V hlevu je dvanajst glav živine, nekaj kokoši, tu si je zgradil svoj dom tudi par lastov, zunaj pa imamo nekaj njiv, sadja, travnikov in seveda gozda. To nam daje kruh, čeprav turistične dejavnosti nikakor ne gre zanemarjati. Zelo pomemben del dohodka nam prinaša. Če je zima dobra, potlej v letu dni iztržimo od turizma približno toliko kot od zemlje oziroma kmetije...«

— Pravite, da imate goste iz vseh vetrov...?

»Ja, od vsehposod, veliko iz toplih krajev ob morju, Kopra, Portoroža, Trsta, stare Gorice... Med njimi je veliko takih, ki vsako leto prihajajo na Četeno Ravan. Zato smo z mnogimi našimi gosti že pravi prijatelji. In všeč mi je to. Vsi se bolje počutimo, ker se pač poznamo in smo nekako na isti valovni dolžini, pa čeprav so tu nekateri na počitnicah, drugi pa nenehno sredi dela...«

K Dolencevim je dolga leta rad zahajal med mnogimi ljudmi tudi slikar Ive Šubic.

Danes ga sicer ni več, na Četeni Ravani pa je pustil svoj spomin. Dolencevim je na hišo namalal Sv. Jurija na konju. Res lepo delo, ki bo krasilo domačijo kdo ve še koliko stoletij.

Besedilo in sliki: Andrej Ulaga

tovo ne more biti sindikat delavcev.

Zaradi vsega navedenega — zaradi stiske, ki nam temni naša obzorja, se polnoštevilno odzivimo pozivu k splošni stavki v SR Sloveniji, ki jo je za 10. september napovedal SSS. To naj bo resno opozorilo vladi in parlamentu, da lastniki dela ne bomo pristali na kakršno koli spreminjanje dotedanjih odnosov v družbi, temveč bomo pristali le in samo na takšne rešitve, ki bodo nam vsem skupaj zagotavljale več svobode (prostorske, duhovne, ekonomske) in več blaginje, kot smo ju bili deležni v 45 letih, komunistične (nadjoblasti). Tako smo razumeli volilne obljube vseh političnih strank in tako naj bo. Vračanje pred leto 1945. ni več mogoče.

Branko Weixler, Logatec

SSS — v čigavem imenu

Vodje samostojnih sindikatov Slovenije so se odločili za splošno stavko. Kot član skupščine odbora SSS v Gornji Radgoni sem za ta slaboumi ukrep izvedel iz časopisov; mu odločno nasprotujem in pozdravljam trezna in odgovorna stališča neodvisnih sindikatov Slovenije, ki izhajajo iz možnih in koristnih izhodišč za delavca. SSS ali vodje so na strani prejšnjega režima — zavoženega sistema, še skoraj nič niso naredili ali celo stavkali proti delodajalcem, ki so nas pripeljali v to gospodarsko godljo. Pa imajo možnost, saj so še naprej direktorji ljudje, ki so še nedolgo tega zaradi politične borbe za pravice delavca sindikalnega aktivista preko svojih institucij, vključno s sodiščem združenega dela, kaznovali. Občinski sindikalni svet se do danes še ni odzval na pisno argumentirano dejstvo, da je bila pri izreku kazni obtežila okoliščina obveščanje občinskega sindikalnega sveta o nepravilnosti postopka. Tudi sedanji Svobodni sindikati se borijo le za fotelje, priborjene v prejšnjem režimu, z delavci pa manipulirajo. Delavcu je vseeno, za koga bo delal, najbolj ga zanima zaslužek. Dobrim delavcem se ni treba bati za zaposlitev in zaslužek ob znanem lastniku proizvodnih sredstev.

Neodgovorna je za mene tudi odločitev gozdarjev iz Nazarja, da zavestno in javno kršijo zakon. Kot gozdar zastopam mnenje, da je tudi tu potrebno postaviti lastnino na pravno veljavno podlago, država pa bo že poskrbela (ob večjem sodelovanju gozdarske panoge kot do sedaj), da koristne strokovne institucije in gozdarstvo v celoti obdrži potrebni nivo strokovnosti tudi ob novih pravnih lastnikih. Kot povsod ob družbeni lastnini bi se tudi v gozdarstvu z lahkoto našli primerčki »Elana«.

Skomine po počitniških domovih

Ob vseh prizadevanjih za pravno državo je naše vsakdanje življenje nemalokrat močno navzkriž z vsem tistim, na kar tako radi prisegamo. Govorimo o potrebnem upoštevanju zakonov, pravnem redu, pravicah in poštenju, v resnici, ko hočemo speljati svoje načrte, pa na vse to pozabljamo.

To seveda nikakor ne bi smelo veljati za našo novo demokratično izvoljeno oblast, ki naj bi med drugim popravila stare krivice in obenem poskrbela, da bi odslej vsak živel na račun svojega dela, nihče na rovaš sosedu. S tem v zvezi naj bi popravili tudi krivice, ki jih je prinesla nacionalizacija premoženja.

S tem je velika večina ljudi zadovoljnih. Tudi tisti, teh se seveda še največ, ki z denacionalizacijo ne bodo prav nič pridobili. Pri tem pa delavcem ne gre v račun, da bi jih rada nova oblast kar po hitrem postopku — po normalnem bi bilo precej težje — prikrajšala za

stvari, ki so jih desetletja spravljali skupaj in se lep del svojega življenja odpovedovali debelejšemu kosu kruha.

V mislih nimamo le imetja družbenopolitičnih organizacij ali, denimo, poslopja slovenskih sindikatov, temveč tudi druge stvari, ki mikajo posameznike na položajih. Govori se namreč, naj bi se delavci odpovedali tudi svojim sindikalnim počitniškim domovom, ki jim v večini primerov predstavljajo še edino možnost za dopustovanje.

Seveda se take skomine še kako razhajajo z željo po pravni in pravični družbi. Ali nas izkušnje povojnih let, ko smo na vrat na nos razlašali tudi tiste, ki si tega nikakor niso zaslužili, res niso dovolj izučile? Je to, kar so dolga leta spravljali skupaj delavci tega ali onega kolektiva in se namensko odpovedovali boljšim plačam in večjemu regresu za počitnice, državna lastnina? Imamo pravico zahtevati, da se delavci odpovedo rezulta-

tom svojih žuljev in dolgoletnega zategovanja pasov? V čigavem imenu, s kakšno pravico? V imenu demokracije prav gotovo ne.

Nihče sicer ne oporeka, da smo v prenekateri počitniški dom ali kako drugo stavbo, ki danes mami novo oblast, vložili tudi kakšno pomoč oziroma »družbeni« dinar. Res je. Vendar to še ni razlog, da bi lastnike danes lahko razlaštili. V nasprotnem primeru bi se namreč z enako »pravico« lahko lotili še mnogih drugih. Denimo planincev in njihovih številnih postojank, športnih društev in njihovih objektov, kulturnih domov, itd.

Z novim brezumjem gotovo ne bomo popravili starih napak. Tistim, ki jim je država dolga desetletja veliko preveč jemala, danes vsekakor ne gre znova jemati. Še posebej tistega ne, kar je njihovo in od nikogar drugega. Še najmanj pa od države ali, če kdo želi, od nove oblasti.

Andrej Ulaga

Menim, da moramo biti pri reševanju konfliktnih situacij strpnji, vendar pa tudi odločni. Čeprav so težave, lahko edino DEMO(S)-kracija pripomore k hitrejšemu razvoju. Pogoj pa je, da se na slavnih pozicijah odločanja ljudje zamenjajo vse do krajevne skupnosti. Naj odločajo tisti, ki tudi delajo tako, kot govorijo, volilci pa imajo vso možnost kontrole.

Branko Žurman
Kunova 40,
Sp. Ivanjci,
zaposlen v TOK Gozdarstvo
Gornja Radgona

Odprto pismo gospodu Ignacu Temlinu

Verjetno se boste spraševali, zakaj vam pišem to pismo. Trenutno se mi zdi to edini način, da kot »anonimna« članica zveze svobodnih sindikatov in »anonimnež«, ki ga je nastop demokracije naplaval v občinski parlament kot poslanca zbora združenega dela, povem vam in širši javnosti, ki ji je bil namenjen intervju, objavljen v Delavski enotnosti št. 8 z dne 20. julija 1990, ki ga je opravil z Vami novinar Janez Sever, kaj »anonimnež« (kot sem jaz) mislijo o demokraciji in kvazidemokraciji, o sindikalizmu, ki se borijo za delavce in o tistih, ki se borijo za »fotelje« in lastne plače.

Resnici na ljubo me je k pisanju najbolj spodbudila vaša izjava — citiram: »Nastop demokracije je naplaval na površje vrsto ljudi, ki bi se radi šli politike. Vsak izmed teh dosedanjih anonimnežev ima svoje viđenje demokracije in rešitve za lendavsko občino, ki že leta drsi navzdol po slovenski lestevici razvitosti.«

Neusmiljeno se mi namreč vsiljuje občutek, spoštovani gospod Temlin, da ne ločite posledic od vzrokov. Na to me predvsem navaja zadnji del v prejšnjem odstavku citirane izjave.

Ali se Vam: ne zdi, da so volilci lendavske občine (vključno z delavci — člani sindikata) volili »anonimnež« namesto »zvanečih« imen realosocialističnih politikov? (če me spomin ne vara, je bilo na eni od kandidatnih list tudi Vaše cenjeno ime) ravno zato, da bi dali možnost ljudem z novimi idejami in rešitvami, zavedajoč se, da je lendavsko gospodarstvo (kot tudi sami ugotavljate) v katastrofalnem položaju!

Očitno različno pojmujeva »demokracijo« (vladavino ljudstva). Če sklepam po tem, na kakšen način ste bili izbrani za sekretarja občinskega sveta svobodnih sindikatov v Lendavi, potem se ne čudim, da so vam demokratične volitve z več kandidati, kot se jih voli, res lahko tuje.

Prav zaradi tega ne morete razumeti (citiram) »smelosti in predrznosti samozancev, ki v imenu

nekoga hite ustanovljat neke nove sindikate«. To, kar je za vas smelost in predrznost, je zame zdrava konkurenca zvezi svobodnih sindikatov, katere članica sem tudi sama in bom tako dolgo, dokler mi bo nudila več kot drugi sindikati.

Strinjam se z vašo ugotovitvijo, da delavci nismo neumni. Znamo namreč ločiti zrno od plevla. Vemo tudi, kdo je zaslužen za to, da je večina delavcev sprejela ravno program zveze svobodnih sindikatov za svoj program. Z vso odgovornostjo si namreč upam trditi, da gre za slabo stvar, da so se delavci množično včlanili v zvezo svobodnih sindikatov, predvsem našim sindikalnim zaupnikom v podjetjih, ki trdno stojijo na strani delavcev in se z občudova-

nja vrednim entuziazmom borijo za delavčeve pravice.

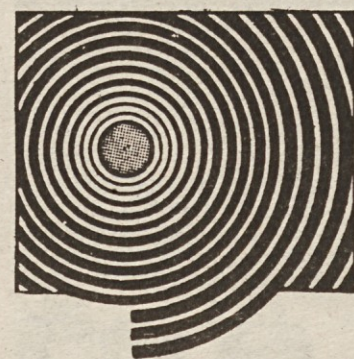
Vemo pa tudi to, da so v naši občinski organizaciji sindikata na vodilnih mestih takšni, ki so s sindikatom povezani le in samo s plačo in za katere se že javno postavljajo vprašanja, ali jih potrebujemo takšne, kot so.

Preden končam, spoštovani gospod Temlin, bi Vam želela pojasniti, zakaj vas kljub temu, da sva oba (če sem prav obveščena) člana stranke ZKS-SDP (v kateri je običajen naziv tovariš) naslavljam z gospodom. Starejši ljudje iz Odranec, kjer sem bila rojena, so za nekatere govorili takole: »Ta je pa gospod, ker malo dela in veliko zasluži.«

S spoštovanjem!

Agata Sardelič

Svobodni Sindikati Slovenije

ODMEVI

Premislite

Pisec J. S. (verjetno Janez Sever) je v 31. številki Delavske enotnosti posebno škodoželjno in ob zeleni luči odgovornega urednika objavil bodico, kako se je »Dušan Rebolj nanovo oklical«.

Ne vem, od kdaj je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije satirični časopis. (Menda naj tudi ne bi bil režimski!), ki se norčuje iz strokovnih sindikalnih delavcev in žali človekovo dostojanstvo ter zavaja članstvo, da ne govorim o okusu avtorja in odgovornih novinarjev za šalo, ki je do skrajnosti neokusna in nima nobene zveze s profesionalnostjo in etičnostjo novinarskega poklica, pač pa ga dobesedno kvari.

Kot sekretarka strokovnega sindikata, ki v svoji interesni organizaciji združuje tudi del novi-

narjev, se osebno zavzemam za strokovno, avtonomno in neodvisno novinarstvo, za njegovo pravično vrednotenje in spoštovanje novinarskega kodeksa. Svobodno novinarstvo pa prav gotovo ne pomeni graditi popularnosti na žalitvah in posegih v človekovo integriteto.

Ker nisem odvetnica predsednika našega strokovnega samostojnega sindikata Dušana Rebolja, ga ob plehkih intrigantskih bodicah, naperjenih nanj, ne bom branila, ker ga tudi ni potrebno. Svojo sodbo tako o njegovem delu kot tudi o delu novinarjev v Delavski enotnosti bo izrekalo članstvo našega sindikata. To članstvo ga je evidentiralo neposredno v sindikatih podjetij in potrjevalo za svojega predsednika, se zavzemalo, da bi funkcijo, za katero ga je angažiral naš sindikat dejavnosti (saj njemu osebno ni prišla niti na misel!), sprejel in ga legitimno, soglasno na skupščini izvolilo za predsednika. Njegova naloga, poleg sindikalnega strokovnega dela, je tudi izpolnitev zahtev članstva po organizacijski, interesni, strokovni in finančni samostojnosti in krepitvi tega sindikata dejavnosti. In članstvo se je odločilo in se tudi prihodnje odločalo, koga, kaj in zakaj bo v svojem sindikatu plačevalo — gotovo pa ni pripravljeno financirati vseh dosedanjih neučinkovitih starih oblik.

Sekretarka
sindikata dejavnosti:
Vida Fras

Borza dela

Republiški sekretariat za delo
Republiški zavod za zaposlovanje

Skupnost za zaposlovanje LJUBLJANA

Enota Koper

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
Direktor ZD Izola	9.000	Zdravstveni center Koper, tozd Zdravstveni dom Izola, Dantejeva ul. 1
Snazilka	2.360	Srednja ekonom. in družboslov. šola Koper, Martinčev trg 3
Vzdrževalec – kmetovalec	3.800	Nogometni klub Koper, Cankarjeva 9/A
Vzdrževalec – ključavničar	4.000	Nogometni klub Koper, Cankarjeva 9/A
Administrator – pripravnik		Invalidske delavnice Koper, Šmarska c. 3
Administrat. teh.	3.800	Občinski sodnik za prekrške Koper
Pred. učitelj SLO SH	5.700	OŠ Antona Ukmarja Koper, Pot v gaj 2
Pred. učitelj THV	5.700	OŠ Antona Ukmarja Koper, Pot v gaj 2
Dipl. eco komer. dej.	5.420	Srednja ekonom. in družboslov. šola Koper, Martinčev trg 3
Vis. uč. za spec. pedagogiko	3.600	Univerza E. Kardelja, Pedagoška akadem., Kardeljeva pl. 16, Lj.
Prof. it. jezika	3.300	Univerza E. Kardelja, Pedagoška akadem., Kardeljeva pl. 16, Lj.
Vis. uč. za didat. it. j.	3.300	Univerza E. Kardelja, Pedagoška akadem., Kardeljeva pl. 16, Lj.
Vis. uč. za didakt. gla	5.500	Univerza E. Kardelja, Pedagoška akadem., Kardeljeva pl. 16, Lj.
Strugar	4.000	SGP Slovenijaceste Tehnika Obnova Lj, Titova c.
Učitelj lad. stroj. pred.	7.000	Srednja pomorska in prometna šola Piran, Pot pomorščakov 4
Direktor	12.000	TOP-HIS Računalniške storitve, Portorož, Senčna pot 10
Vodja AOP	9.000	Droga Portorož, Obala 27
D. varnostni inž.	8.000	Droga Portorož, Obala 27
Pomožni delavec	3.340	Zdravstveni center, tozd Boln. za ženske bol. in porodništvo, Vilharjeva ul. 14
Ekonomski tehnik	3.000	Občina Sežana
Ekonomski tehnik	3.000	Občina Sežana

Enota Celje

Dipl. inž. lesarstva	7.500	Učakar Stane, Sodarstvo, Vransko
Orodjar	7.000	Kovinostrugarstvo in orodjarstvo Jančič Stane, Levec
Zlatar	6.000	Kragolnik Vili-ml. Zlatarstvo, Košnica 61/a
Kuharica	5.000	VIO TOZD VVZ Janko Herman
Pomivalka-čistilka	4.000	VIO VVZ Janko Herman

Enota Novo mesto

Prof. matematike	SŠTZU Boris Kidrič, Novo mesto
Prof. fizike	SŠTZU Boris Kidrič, Novo mesto

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
Prof. angl. j.		SŠTZU Boris Kidrič, Novo mesto
Mesar-sekač	6.000	Emona Merkur-Market Črnomelj
D. pravnik	7.400	Rep. uprava za zdravstv. var. Območna enota, Kidričev trg 3

Enota Maribor

Mizar	2.335	SGP Konstruktor Maribor, Srnceva 8
Prodaj. živ. artikl.	4.500	APIS p.o. Šentilj, Štrihovec 15, Šentilj
Vodenje fin. rač. sekt.	6.100	Gumarna Maribor, Milenkova ul. 9
Poslovod. gostinsko-trgov. d.	5.000	KOVIG d.o.o. Zidanškova 19, Pragersko
Referent nabave in tenis igr.	5.000	KOVIG d.o.o. Zidanškova 19, Pragersko
Tajnica	4.000	SVIT – svetovanje in trgovina, Partizanska 28, Slovenska Bistrica

Enota Kranj

Prod. živ. pre. art.	3.600	Mini market Por Perkolič Aleksander, Bl. Dobrava 73
Tehnik kuharstva	6.000	Kompas, tozd Hoteli Kranjska Gora, Borovška c. 100
Prod. avt. re. d. k.	6.000	Alpos – storit. in trgovin. podj. Kranj, Oprešnikova 86
Komerc. tehnik.	5.000	PVC Design, Kranj, Likozarjeva 3
Natakar	4.000	Pišlar Franko, Okrepčevalnica Srčni as, Poljanska c. 4
Tehnik kuharstva	6.000	Kompas, tozd Hotel Kranjska gora, Borovška c. 100
Fizioterapevt	4.197	Dom upokoјencev Kranj, Cesta 1. maja 59
Zid. za zid. omet.	2.447	IMOS SGP Gorenjc Radovljica, Ljubljanska c. 11

Enota Ljubljana

Pomožni delavec v kuhinji	2.903	UKC, tozd Univerzitetna psihiatrična klinika, Ljubljana, Studenec
Kuharski pomočnik	3.080	Vzgojno varstvena organizacija Pedenjped Zalog, Cerutova ul.
Kuhar	5.500	Srednja šola za gostinstvo in turizem, Leninov trg 12, Lj.
Natakar	3.000	Gostinsko podjetje Daj-Dam, Ljubljana, Resljeva c.
Varuhinja	4.000	VVO Mladi rod Ljubljana, Črtomirova ul.
Varuhinja	4.000	VVO Mladi rod Ljubljana, Črtomirova ul.
Komercialni teh.	4.134	Rašica Ljubljana, tozd Rašica Commerce, Gameljne
Ekonomski tehnik	4.500	DO Emona Merkur, Center Dravlje, Šmartinska 130, Ljubljana
Ekonomski tehnik	6.500	Utrip DO v ustanavljanju, Linhartova, Ljubljana

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
Direktor PE pri pošti	7.200	Nama Ljubljana, Tomšičeva
Direktor PE Ruski car	7.200	Nama Ljubljana, Tomšičeva
Komercialist	7.000	Unis Elkos Inženiring, Savlje 89, Ljubljana
Direktor PE Distribuc. c.	9.550	Nama Ljubljana, Tomšičeva
D. i. strojništva	7.000	Šolske delavnice tehniških šol, Ljubljana Kardeljeva
Direktor področja trženje	10.670	Nama Ljubljana, Tomšičeva
Učitelj ekonomskih predmet.	6.800	Srednja ekonomska šola Boris Kidrič, Prešernova c.
Komercialist	7.000	Unis Inženiring, Savlje, Ljubljana
Novinar pripravnik	6.000	ČZP Kmečki glas, Ljubljana, Celovška 43
Snazilka	3.400	NUK Narodna univerzitetna knjižnica, Turjaška ul., Ljubljana
Tek. kem. teh. kem. laborant	5.100	Labod Kemična čistilnica, Ljubljana, Poljanski nasip
Grafični tehnik	6.500	Obrtna zadruga Mobo Design, Groharjeva 18, Ljubljana
Ekonomski tehnik	4.000	Mercator Mednarodna trgovina Ljubljana, Titova c.
Ekonomski tehnik	3.500	Skupnost izobraževalnih centrov v SR Sloveniji, Aškerčeva c.
Ekonomski tehnik	2.000	Obrtna zadruga Mobo, Design, Groharjeva 8, Ljubljana
Ekonom., administr. tehnik	5.000	Metalka Lj., tozd Računalniški inženiring, Ljubljana, Dalmatinova 2
Upravni tehnik	4.200	Heureka d. o. o., Koprška 94, Ljubljana
Komercialist	4.000	Metalka Ljubljana, tozd Zastopstva, Ljubljana, Dalmatinova 2
D. i. strojništva	7.500	Iskra leze, Ljubljana-Stegne, tozd Feriti, Ljubljana
D. i. računalništva	6.700	Metalka, tozd Računalniški inženiring, Ljubljana, Dalmatinova 2
Dr. kemij. tehnl.	2.000	FNT Ljubljana, VTOZD Kemija in kemijska tehnologija, Mumikova ul., Ljubljana
Vodja sektorja diskontov	9.000	DO Emona Blagovni center, Šmartinska c. 130, Ljubljana
D. pripravnik	8.500	Zveza obrtnih združenj Slovenije, Celovška c., Ljubljana

Enota Domžale, Kamnik

Perica	3.100	Vzgojnovarstvena org. Anton Medved Kamnik, Ul. Borisa Kidriča
Snazilka	2.800	Vzgojnovarstvena org. Anton Medved, Kamnik, ul. Borisa Kidriča
Snazilka	2.800	Vzgojno varstvena org. Anton Medved Kamnik, Ul. Borisa Kidriča
Varuhinja predšolskih otrok	3.790	Vzgojno varstvena org. Anton Medved Kamnik, Ul. Borisa Kidriča
Varuhinja v enoti S. Duplica	3.790	Vzgojno varstvena org. Anton Medved, Ul. Borisa Kidriča

Enota Kočevje, Ribnica, Grosuplje

Defektologoped	6.500	ZD Kočevje-Ribnica, tozd Zdravstvo Ribnica, Gorenjska c.
----------------	-------	--

Enota Litija, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik

Kemijski tehnik	5.400	Steklarna-Sijaj Hrastnik, tozd Proizvodnja svetil, Pot Vitka Pavliča
-----------------	-------	--

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 13

Borzna sporočila sprejema Borza sindikalnega turizma, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 326-982, 322-975, na hišno centralo 310-033 ali telefaks (061) 317-298. Za vse informacije v zvezi s ponudbami na Borzi sindikalnega turizmna se obračajte pisno, po telefonu ali telefaksu.

A. Počitniške zmogljivosti, ki jih nudimo drugim

1. Počitniška stanovanja

a) Počitniška stanovanja v Červarju – TWC

- šest 6-posteljnih stanovanj
- štiri 5-posteljna stanovanja

Termini in cene:	do 4 osebe	5 oseb	6 oseb
Termini in cene:	do 4 osebe	5 oseb	6 oseb
31. 8. do 16. 9.	189,00 din	224,00	259,00
po 16. 9.	140,00 din	175,00	210,00

(za člane Svodobnih sindikatov Slovenije 5 % popust)

2. Počitniški dom

a) Počitniški dom v Velem Lošinju

– sedem 2–oziroma 4–posteljnih sob

Termini in cene:

29. 8. do 8. 9. Penzion za odrasle 200,00 din

otroci 3 do 10 let 175,00 din

b) Dom mežiških rudarjev Portorož

– 3 in 4–posteljne sobe

Termini in cene:

– 12. 8. do 11. 9.

– penzion za odrasle 240,00 din

– penzion za otroke od 4 do 8 let 175,00 din

Samo prenočitev za otroke do 3. leta 27,00 din

c) Počitniški dom Izola

– različne sobe

Termini in cene:

– vsa sezona penzion 195,00 din

d) Počitniški dom Pula, Pješćana uvala

– različne sobe

Termini in cene

– od 14. 8. do 19. 8. prenočnina 95,00 din

– od 2. 9. do 12. 9.

3. Počitniške hišice

a) Počitniška hišica v Moščeniški Dragi

– 4–posteljne hišice

Termini in cene:

16. 8. do 21. 8. Penzion odrasli 220,00 din

otroci do 11 let 180,00 din

4. Počitniške prikolice

a) Počitniške prikolice v Umagu, Vrsarju, Pakoštanah, Zatonu, Novalji, Moravcih, Čatežkih in Dolenjskih Toplicah

Termini in cene:

Od 1. 8. dalje 10–dnevne izmene

Od 260,00 do 360,00 din dnevno

B. Posebna ponudba borze sindikalnega turizma

Počitniški dom v Radovljici

Počitniški dom je primeren za posameznike, skupine pa tudi za krajše seminarje in druge izobraževalne oblike. Dom je lepo in funkcionalno opremljen, njegova lega pa omogoča vrsto športnih in rekreacijskih dejavnosti. Počitniški dom je primeren predvsem za starejše osebe, za katere tam posebej poskrbijo.

Borza sindikalnega turizma sprejema prijave za termine od 12. 8. do 19. 8. in po 20. 9. 1990. Dom ima 19 dvoposteljnih sob, sprejemno galerijo, recepcijo, priročni bife, kuhinjo s samopostrežbo, dnevne prostore s televizijskim sprejemnikom, knjižnico in manjšo rekreacijsko dvorano. Cena penziona je od 240,000 do 260,00 dinarjev.

Borzna sporočila, potrebe ali ponudbe, pošljite na borzo sindikalnega turizma, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Vsem, ki preživljate dopust s pomočjo **Borze sindikalnega turizma**, želimo prijeten oddih.

Tudi v prihodnje bomo z vami sodelovali:

Doro Hvalica
Irena Prusnik

Metod Zalar – vaš borzni agent

Priporočila stavkovnega odbora pri Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije pred splošno stavko slovenskih delavcev

Položaj delavcev v Sloveniji je postal tako težak, da lahko govorimo že o splošni eksistenčni stiski, ki se iz meseca v mesec še stopnjuje. Zaradi počasnosti reševanja najhujših problemov – stečajev, brezposelnosti, nizkih plač – svet ZSSS postavlja vladi 16 zahtev, ki jih je zaradi lažjega dojemanja strnil v 6 temeljnih točk, od katerih sindikati ne bomo odstopili.

Če se vlada ne bo takoj lotila reševanja postavljenih zahtev, svet ZSSS v vlogi stavkovnega odbora poziva vse zaposlene v Republiki Sloveniji

NA SPLOŠNO STAVKO

**V PONEDELJEK, 10. SEPTEMBRA 1990, OD 8. DO 9. ure
NA DELOVNIH MESTIH**

Kolektivna pogodba za gospodarstvo je sicer podpisana, vendar to še ne pomeni, da se bo takoj tudi izvajala. Kolektivne pogodbe za družbene dejavnosti in negospodarstvo še ni – zaradi nepripravljenosti druge pogajalske strani. Potemtakem napoved splošne stavke ne pomeni reševanja socialnega miru, marveč pomeni, da je sindikatu in delavcem ostala le še klasična oblika boja

ZA DELO, PLAČE IN PRAVICE

S splošno stavko, od katere nas loči le še malo časa, želimo prisiliti odgovorne v tej državi, da vsaj začnejo hitreje premagovati nakopičene težave, ki so se zgrnile na ramena delavcev,

»DA DELU DELAVCA IN INTELEKTUALCA VRNEMO ČAST IN CENO«

Zato vabimo vse kolektive, da takoj pretehtate postavljene zahteve in se do njih opredelite. Ne dvomimo, da jih boste večinsko podprli, ker je stiska delavskih družin že danes dovolj velika in vse kaže, da se bo na jesen še stopnjevala. O zahtevah sindikatov kakor tudi o odločitvi za stavko glasujemo na prostovoljni podlagi ter na način, ki ga določajo stavkovna pravila!

Svobodni Sindikati Slovenije

IZVRŠNEMU SVETU SKUPŠČINE REPUBLIKE SLOVENIJE

Stavkovni odbor Zveze svobodnih sindikatov Slovenije ob razglasitvi splošne stavke delavcev Slovenije, napovedane za 10. september 1990, pod geslom »ZA MOJE DELO GRE, PLAČO IN PRAVIČNOST«, postavlja naslednje

ZAHTEVE:

1. Skupščina Republike Slovenije in Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije morata:
 - zagotoviti uveljavitev kolektivnih pogodb, brez omejitve izplačil osebnih dohodkov,
 - dosledno uveljaviti bruto sistem obračuna osebnih dohodkov tako, da se ob vsaki razbremenitvi gospodarstva ustrezno povečajo neto čisti osebni dohodki.
 2. Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije mora takoj začeti sklepati kolektivne pogodbe za družbene dejavnosti in negospodarstvo.
 3. Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije se mora takoj lotiti izdelave socialnega programa in zanj zagotoviti sredstva, vključno tista, ki se ne odvajajo za nerazvite in federacijo.
 4. Nasprotujemo povečanju individualnih prispevkov za storitve družbenih dejavnosti (šolstvo, zdravstvo) dokler se ne sprejmejo in uveljavijo nacionalni programi družbenih dejavnosti.
 5. Zahtevamo, da se politika bivalnih stroškov usklajuje z rastjo osebnih dohodkov.
 6. Zahtevamo takojšen moratorij za stečaje, katerih vzrok je sistemska insolventnost podjetij, namera pa množično odpuščanje delavcev, ter sprejem predlaganih sprememb Zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, ki bodo preprečile brezpravni položaj delavcev.
 7. Zahtevamo cenejšo državo in njen aparat ter pravičnejšo delitev družbenega proizvoda v korist gospodarstva in družbenih dejavnosti.
- Stavkovni odbor poziva Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije in Skupščino Republike Slovenije, naj do 20. avgusta 1990 sporočita pisni odgovor na navedene zahteve ter začeta pogajanja.

*Za stavkovni odbor
Rajko Lesjak*

V ENOURNI STAVKI VSI ZAPOSLENI

V splošni enourni stavki na napovedani dan in uro bomo sodelovali VSI delavci. Po posameznih dejavnostih pa bodo ravnali še po svojih posebnih stavkovnih pravilih oziroma dogovoru, morebiti celo razširili čas stavke ter jo priredili razmeram v dejavnosti in podjetju. Marsikateri bodo postavili še svoje dodatne zahteve.

Glasovanje o zahtevah, o načinu protesta in izvedbi stavke, o zavarovanju in varstvu stavkajočih naj organizirajo v podjetjih in ustanovah odbori dejavnosti, območni sindikati, izvršni odbori sindikatov v posameznih kolektivih oziroma njihovi lastni stavkovni odbori, ki jih sami imenujejo.

Predlagamo, da si izposlujete, da bo ura splošne stavke plačana, o čemer naj se sindikat podjetja dogovori z vodstvom podjetja. Ne dvomimo, da bo vodstvo temu prisluhnilo, saj se obenem borimo tudi za boljši položaj gospodarstva, za ugodnejši položaj izvoznikov, za več dela, za boljše plače in za pravičnejše delovne odnose. Le v takih razmerah bo bolj zadovoljen delavec tudi več ustvarjal.

Pozivamo TUDI DRUGE SINDIKATE – če so zares delavski – naj se nam pridružijo pri uveljavljanju naših zahtev.

V Ljubljani, 1. avgusta 1990

*Za stavkovni odbor:
Rajko Lesjak*